

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Hazırda nişanlı olan
qohumların
nikahına icazə
veriləcək?
yazısı səh.2-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 3 iyul 2024-cü il Çərşənbə № 113 (8486) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Bu gün YAP İdarə Heyəti toplanır - gözlər hakim partiyada

MSK 3 partiyanın səlahiyyətli nümayəndələrini qeydə aldı

yazısı səh.3-də

Qərar qüvvəyə mindi - narazı çox, razılar isə... - iki günün əsas yekunu

yazısı səh.5-də

ABŞ vasitəçiliyə qayıdır? - ondansa İrəvana təzyiq etsin!

yazısı səh.9-də

Qan xəstələrinin 1 milyonunu kim "yeyib" - yeni faktlar

yazısı səh.6-də

İrəvanın dərdi var, Bakının sülh şərti isə dəyişməzdir - "dəyişməlidir!"

yazısı səh.4-də

Gedışhaqqı ilə bağlı maraqlı təklif: günlük 1,5 manat olsun

yazısı səh.2-də

Ermənistanın növbəti riyakarlığı: "iki stul" siyasəti bumeranq effekti verməyə başlayıb

yazısı səh.14-də

Azərbaycanda da elektron siqaretlər aptekdən satılsa...

yazısı səh.5-də

Məhərrəmlikdə toy qadağasına ilahiyyatçıdan ilginç şərh

yazısı səh.3-də

TV necə, aparıcısı da elə... - qınaq həmənkə, bəs çıxış yolu?

yazısı səh.15-də

Rəqabət Məcəlləsi qüvvəyə mindi - inhisarçılıq, əsassız qiymət artımına son?

yazısı səh.12-də

ERMƏNİPƏRƏST KONQRESMENLƏR DAYANMIR - BAKIDAN SƏRT REAKSİYA

Erməni lobbisinin bəslədiyi parlamentarilərin Azərbaycanla düşmənçiliyi bitmir; hədəyanlarla dolu daha bir qətnamə layihəsi...

yazısı səh.8-də

Orduya çağırışda yeni qayda - "neqodni" pəncərəsi bağlanır

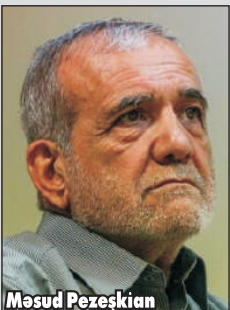
Hərbi ekspertlər dəyişikliyi zəruri edən səbəblərdən danışdılar: "Məsələlərin böyük qismi həll olunacaq, ancaq yüzə-yüz hamının razı qalacağı bir sistem də yoxdur..."

yazısı səh.10-də

Kamran Əsədov:
"Məktəblərdə sovet təhsil sistemini tətbiq edən müəllimlər qaldıqca..."

yazısı səh.13-də

Azərbaycanlı namizəd od püskürdü: "İran qəfəse çevrilib"

yazısı səh.3-də

Akif Nağı:
"Ermənilərlə barışıq məsələsində tələsməməliyik"

yazısı səh.7-də

Xocalıda xeyli sayda döyüş sursatı aşkarlandı

Qarabağ bölgəsində ərazinin mühəndis kəşfiyyatının aparılması zamanı Ermənistan silahlı birləşmələri və qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələrinə məxsus xeyli sayda döyüş sursatı ilə dolu yeyiklər və artilleriya mərmiləri aşkar edilib.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Müdafiə Nazirliyi məlumat yayıb.

Azərbaycan Ordusunun mühəndis-istehkam bölmələrinin fəaliyyəti nəticəsində Xocalı rayonu ərazisində aşkar edilən sursat və mərmilər müsadirə edilib.

Azad edilən ərazilərdə minaların və partlamamış döyüş sursatlarının aşkar olunaraq zərərsizləşdirilməsi, eləcə də mühəndis təminatı üzrə digər zəruri tədbirlər davam etdirilir.

Yeni qiyamət ssenarisi: göbələr insanlığın sonunu gətirəcək

Tədqiqatlara görə, dünyada artan temperatur göbələrin mutasiyaya uğrayaraq dərmana davamlı olmasına səbəb olur. Xüsusilə son illərdə temperaturun sürətlə artması nəzərə alan ekspertlər bunun qiyamət ssenarisi ola biləcəyini deyirlər.

Musavat.com Medicina.az-a istinadən xəbər verir ki, Çin Nankin Tibb Universitetinin tədqiqatçıları dünyada artan temperaturun göbələrin təkamülünə necə təsir etdiyini araşdırıblar.

Tədqiqatçılar aşkar ediblər ki, yüksək temperatur göbələrin genetik strukturunda dəyişikliklərə səbəb olur ki, bu da onların həm yoluxuculuğunu artırır, həm də dərmanlara davamlı edir.

Mütəxəssislər insanlarda göbək infeksiyalarının tez-tez baş verdiyini və ciddi sağlamlıq problemlərinə səbəb olduğunu nəzərə alaraq bunun xüsusilə narahat edici olduğunu bildirirlər.

Çindəki xəstəxanalarda aparılan araşdırmada tədqiqatçılar evvəllər məlum olmayan göbək növlərinin meydana gəldiyini və bəzələrinin xüsusilə göbək xəstəliklərində istifadə edilən antifungal dərmanlara qarşı müqavimət göstərdiyini müəyyən ediblər.

Bu növlərin aqressiv inkişaf etdiyi və 37 dərəcəyə, yeni insan bədən istiliyinə məruz qaldıqda belə immunitet sistemində davamlı olduğu müşahidə edilib.

Nəticə etibarilə alimlər vurğulayırlar ki, global temperatur artıqca bu cür göbələklərin daha çox yayılması və təhlükəli hal alması riski arta bilər. Buna görə də yeni antifungal dərmanların hazırlanması və mövcud müalicə variantlarının təkmilləşdirilməsi təcili ehtiyac kimi önə çıxır.

Hazırda nişanlı olan qohumların nikahına icazə veriləcək?

Məlum olduğu kimi, Azərbaycanda əmi, bibi, xala və dayı uşaqlarının evliliyi qadağan edilib. Parlamentdə Ailə Məcəlləsinə dəyişiklik layihəsinin təsdiqi müzakirələrə səbəb olub. Müzakirələrdən biri də qohumlar arasında hazırda nişanlı olanların nikahına icazə verilməsi məsələsidir.

Maraqlıdır, yeni qaydalar hansı tarixdən tətbiq ediləcək? Məsələyə aydınlıq gətirən millət vəkili Fazil Mustafa bildirib ki, qaydalar bir ildən sonra qüvvəyə minəcək: "Qohum evlilikləri ilə bağlı yeni qaydalar 2025-ci il iyul ayının 1-dən qüvvəyə minəcək. Ona görə də bu məsələdə tələsiklik yoxdur, yəqin ki, bu istiqamətdə müzakirələr davam edəcək. Qanun qəbul edilib, Prezident qanunu imzalayandan sonra qüvvəyə minir" (Bizim.media).

Şahramanyanın maşını buna görə alıbmışlar

Ermənistanın İstintaq Komitəsi iyunda Qarabağ separatçıların sonuncu "rəhbəri" Samvel Şahramanyanın xidməti avtomobilinin müsadirə edilməsinin səbəbini açıqlayıb.

Komitə "Sputnik Ermənistan"-ın sorğusuna cavab olaraq bildirib ki, Şahramanyanın avtomobili narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı başladılan iş çərçivəsində müsadirə edilib.

Qeyd olunub ki, burada söhbət "Toyota Camry" markalı avtomobildən gedir.

Xatırladaq ki, iyunun 21-də Ermənistan Daxili İşlər Nazirliyinin xüsusi təyinatlı dəstələri Qarabağ separatçılarının İrəvanda nümayəndəliyinin darvazasını sındırıb, Samvel Şahramanyanın xidməti avtomobilini müsadirə ediblər. Buna cavab olaraq, Təvəş yeparxiyasının rəhbəri, müxalif "Vətən naminə Təvəş" hərəkatının lideri Baqrat Qalstanyan öz "Lexus" markalı avtomobilini Şahramanyana hədiyyə edib. (Qafqazinfo)

Gedişhaqqı ilə bağlı təklif: günlük 1,5 manat olsun

Bakıda ictimai nəqliyyatda gediş qiymətlərinin 25% bahalaşaraq, 50 qəpiyə qalxması müxtəlif ölkələrdə olan təcrübənin bu və ya digər formada tətbiqi məsələsini gündəmə gətirib.

Nümunələrdən biri Türkiyənin iri şəhərlərində tətbiq edilən modeldir. Belə ki, qardaş ölkədə, məsələn, İstanbulda bir tam gediş 17.7 lirədir. Tələbələr üçün bu məbləğ 8,64, müəllim və digər sənət sahibləri üçün 12,67, pensiyaçılar üçün 6,25, gedişhaqqı pulsuzdur.

2 saat müddətində təkrar istifadədə tam biletlə sahibləri 12,67, 3-cü istifadədə 9,62, 4-cü istifadədə 6,08 lirə alınır. Tələbələrə bu rəqəm müvafiq olaraq 3,79, 3,56 və 3,04

lirədir. Sosial kartlarda ikinci istifadədə 7,6, 3-cüdə 5,81, 4-cüdə isə 3,79 lirədir.

Mavi kartlar da var - aylıq: tam 1389, tələbə kartı 250, sosial kart isə 864 lirədir.

Metrolar, elektrik qatarları üçün də müxtəlif güzəştlər tətbiq edilir. Bu güzəştlər turistlərə aid deyil.

İqtisadçı Natiq Cəfərlilə bildirib ki, turistlər istisna olmaqla, Bakı sakinlərinə də fərqli model tətbiq edilə bilər.

"Birdəfəlik biletlər 50 qəpik ola bilər, bu, turistlərə, nəqliyyatdan az-az istifadə edənlərə aid olmalıdır. Amma günlük, həftəlik, aylıq, 6 aylıq və illik istifadə müddəti gediş sayı ilə deyil, zamanla məhdudlaşdırılan biletlər də olmalıdır. Məsələn, saatlıq biletlər 50 qəpiyə, günlük biletlər 1,5 manata, aylıq 25 manata, 6 aylıq 110 manata, 1 illik 170 manata biletlər olmalıdır. Bu zaman avtobus şirkətləri, metro öncədən vəsait toplayır deyər, işlərini doğru planlaya bilərlər. Bu model həm vətəndaşa, həm də ictimai nəqliyyat xidməti göstərənlərə sərf edir".

Bu tarixdə məktəbə hazırlıq qruplarına qəbul başlayır

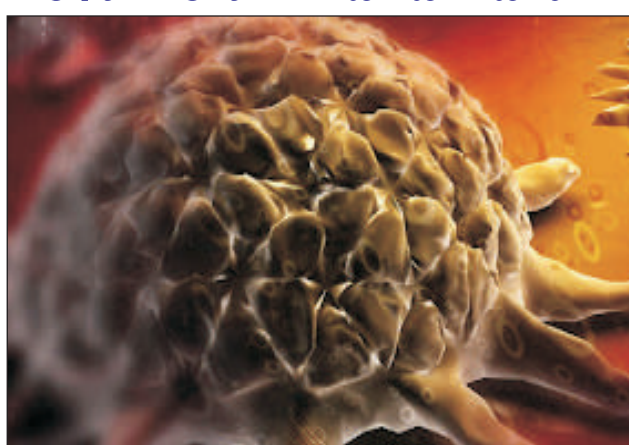
İyulun 11-də saat 11:00-dan 2024-2025-ci tədris ili üzrə ümumi təhsil müəssisələrinin məktəbəhazırlıq qruplarına qəbul üçün qeydiyyat start verilir. Qeydiyyat mektebe-qebul.edu.az elektron sistemi üzərindən həyata keçiriləcək.

Bunu Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin direktoru Eşqi Bağirov jurnalistlərə açıqlaması zamanı deyib.

Onun sözlərinə görə, Azərbaycan bölməsi üzrə məktəb və müəllim seçimi 16 iyul saat 11:00-da, tədris digər dillərdə aparılan bölmələr üzrə məktəb və müəllim seçimi isə 18 iyul saat 11:00-da aktiv ediləcək.

Qeyd edək ki, məktəbəhazırlıq qruplarına cari ildə 5 yaşı tamam olan uşaqlar (2019-cu il təvəllüdlü) qəbul edirlər.

Xərçəngin ən təhlükəli növü - ölüm halları artır

İsti yay günləri və ətraf mühit faktorları son illərdə dəri xərçəngi hallarını artırır. Mütəxəssislər son illər dəri xərçənginin üç növünün aşkarlandığını bildirirlər (Teleqraf.com).

Bunlar bazal hüceyrəli karsinoma (BHK), skuamöz hüceyrəli karsinoma (SHK) və melanoma. BHK və SHK dəri xərçənginin ən çox yayılmış növləridir və adətən günəşə məruz qalan yerlərdə müşahidə olunur. Melanoma dəri xərçənginin ən təhlükəli növü sayılır.

Mütəxəssislər dəri xərçənglərində erkən diaqnozun həyati əhəmiyyət daşıdığını bildirir və bu xəbərdarlıqları edirlər:

Dərinizi mütəmadi olaraq yoxlamaq vərdişini inkişaf etdirməlisiniz. Dərinizdə yeni ləkələr, mövcud çillər və ya mollarda dəyişikliklər gördükdə dərhal həkimə müraciət etməlisiniz.

Saat 11.00-15.00 arası çölə çıxmıyın.

Günəş qoruyucu kremlərdən istifadə edin: günəşə çıxmazdan 30 dəqiqə əvvəl dərinizin açıq bölgələrinə günəş kremi çəkin və hər 2-3 saatdan bir təkrar çəkin.

Qoruyucu paltar geyinin: dərinizi tünd rəngli, sıx toxunmuş paltarlar, geniş kənarlı papaqlar və ultrabənövşəyi şüalardan qoruyan eynək taxaraq qoruyun.

Kölgədə durun: kölgə günəşdən qorunmağın ən sadə və təsirlili üsullarından biridir.

MİQ müsabiqəsinin test imtahanı mərhələsi başlanıb

İyulun 2-dən müəllimlərin işə qəbulu (MİQ) üzrə müsabiqənin test imtahanı mərhələsinə start verilib. Elm və Təhsil Nazirliyindən verilən xəbərə görə, test imtahanları 2-10 iyul tarixlərində ölkə üzrə 39 imtahan mərkəzinə əhatə ediləcək. İmtahanların ilk gününə texnologiya fənni üzrə 2 564, təsviri incəsənət fənni üzrə 1 592 namizəd dəvət olunub.

Test imtahanında hər namizədə ixtisası üzrə ümumi təhsil müəssisələrinin fənn proqramlarına aid 40 sual, tədris metodikası və təlim strategiyalarına aid 20 sual təqdim edilir. Bu mərhələdə ixtisas üzrə düzgün cavablandırılan test tapşırıqları 2 bal, tədris metodikası və təlim strategiyaları üzrə isə 1 bal olaraq hesablanacaq. Ümumilikdə 100 ballıq qiymətləndirmə sistemi tətbiq ediləcək. Qaydalara əsasən, ixtisas üzrə 1 səhv cavablandırılmış sual -0,5 bal, tədris metodikası və təlim strategiyaları üzrə isə -0,25 bal şəklində hesablanaraq namizədin imtahan nəticəsinə təsir göstərəcək.

Test tapşırıqlarının cavablandırılması üçün namizədlərə 150 dəqiqə vaxt ayrılacaq. İmtahanda ixtisas üzrə minimum 34 bal, tədris metodikası və təlim strategiyaları üzrə minimum 6 bal olmaqla ümumilikdə 40 bal və daha yüksək nəticə göstərən namizədlər vakant yerlərin seçiminə buraxılırlar. Bu mərhələdə keçid balını toplamış namizədlər 8 vakant yer seçə bilərlər. Namizədlərin vakant yerlərə yerləşdirilməsi onların elektron ərizədə qeyd etdikləri seçim ardıcılığı gözənilməklə aparılır.

Ötən illərdə olduğu kimi, cari ildə də vakansiya seçimi mərhələsində əvvəlcə vakant yer seçmək imkanı MİQ üzrə müsabiqədə minimum tələbi ödəyən şəhid ailəsi üzvlərinə verəcək. Müsabiqənin müəssisə mərhələsində namizədlərin peşəkar kompetensiyaları, psixoloji hazırlığı və dünyagörüşü müvafiq komissiya tərəfindən yoxlanılacaq.

Müəllimlərin müddətsiz əmək müqaviləsi əsasında işə qəbulu müsabiqənin yalnız əsas turunda həyata keçiriləcək. Əsas turdan sonra keçirilən turlarda və tədris ili ərzində yaranan yeni vakant yerlərə yalnız müddətli əmək müqaviləsi əsasında işə qəbul həyata keçiriləcək.

Sentyabrın 1-də keçiriləcək növbədənəkar parlament seçkilərinin təqviminə görə, namizədlərin irəli sürülməsinin təsdiq olunub-olunmaması qərarı sənədlər dairə seçki komissiyasına təqdim ediləndən sonra 5 gün müddətində çıxarılmalı, imza vərəqləri verilməlidir.

18 yaşına çatmış ölkə vətəndaşı parlamentin deputatı seçilə bilər. İkili vətəndaşlığı, başqa dövlətlər qarşısında öhdəliyi olan, icra və ya məhkəmə hakimiyyəti sistemlərində qulluq edən, elmi, pedaqoji və yaradıcılıq fəaliyyəti istisna olmaqla, başqa ödənişli fəaliyyətlə məşğul şəxslərin, din xadimlərinin, fəaliyyət qabiliyyətsizliyi məhkəmədə təsdiq edilən, ağır cinayətlərə görə məhkum olunmuş, məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş hökümü ilə azadlıqdan məhrumetmə yerlərində cəza çəkən şəxslərin seçilməsi yasaqdır. Şəxs təqsirləndirilirsə və haqqında istintaq gedirsə, bu zaman onun deputatlığa namizədliyini irəli sürməyində heç bir problem yoxdur. İcra və ya məhkəmə hakimiyyəti sistemlərində qulluq edənlər bir halda namizəd ola bilərlər ki, onlar vəzifələrindən istefa versinlər. Namizədin müdafiəsi üçün onun irəli sürüldüyü seçki dairəsinin ərazisində seçicilərin azı 450 imzası toplanmalıdır. Bir seçicinin birdən artıq namizədin müdafiəsi üçün imza atması mümkündür.

Rəsmi qeydiyyat üçün sənədlərin dairə seçki komissiyasına təqdim edilməsi iyulun 13-də başlayır, avqustun 2-si saat 18-də bitir. Imza vərəqlərinin və başqa sənədlərin yoxlanılması, namizədin qeydə alınması alınmamaması haqqında qərar 7 gün müddətində qəbul edilməlidir. Seçkiqabağı təşviqat avqustun 9-da başlanılır, avqustun 31-i saat səhər 8-də dayandırılır.

Parlament seçkisində siyasi partiyaların da namizəd irəli sürmək hüququ var və siyasi partiyaların əksəriyyəti seçkidə iştirak etmək qərarı verib. Ölkədə dövlət qeydiyyatına alınmış 26 partiya var. AG Partiya, Ana Vətən Partiyası, Azad Vətən Partiyası, Azərbaycan Demokrat Partiyası, Azərbaycan Demokratik Maarifçilik Partiyası, Azərbaycan Xalq Partiyası, Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyası, Azərbaycan Milli İstiqlal Partiyası, Azərbaycan Ümid Partiyası, Böyük Azərbaycan Partiyası, Böyük Quruluş Partiyası, Demokratik İslahatlar Partiyası, Ədalət Partiyası, Ədalət, Hüquq, Demokratiya Partiyası, Gələcək Azərbaycan Partiyası, Haqq-Ədalət Partiyası, Klassik Xalq Cəbhəsi Partiyası, Milli Cəbhə Partiyası, Milli Dirçəliş Hərəkatı Partiyası, Müasir Müsavat Partiyası, Müsavat Partiyası, Respublikaçı Alternativ Partiyası, Vəhdət Partiyası, Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyası, Yeni Azərbaycan Partiyası, Yeni Zaman Partiyası.

Iyulun 3-də Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) idarə

Bu gün YAP İdarə Heyəti toplanır - gözlər hakim partiyada

Namizədlərin DSK-lara təqdimatı başladı; MSK 3 partiyanın səlahiyyətli nümayəndələrini qeydə aldı

Heyətinin 1 sentyabra təyin olunmuş növbədənəkar parlament seçkilərinə həsr olunmuş iclası keçiriləcək. Hakim partiyanın deputatlığa namizədlər siyahısının yaxın bir neçə gün ərzində elan olunacağı açıqlanıb. Digər siyasi partiyalar da deputatlığa namizədlərini müəyyənləşdirirlər.

AĞ Partiya namizədlər siyahısını hazırlayıb və iyulun 2-dən dairələr üzrə namizədlərini irəli sürməyə başlayıb. Bu barədə AĞ Partiya sözcüsü Cavanşir Abbaslı məlumat verib. Modern.az saytı isə VI çağırış Milli Məclisin bəzi bitərəf deputatlarını sorğulayaraq, yenidən namizədliklərini irəli sürüb-sürməyəcəklərini öyrənməyə çalışıb.

Bitərəf deputat Vahid Əhmədov bildirib ki, seçkilərdə iştirak edib-etməyəcəyi ilə bağlı qərarı bir-iki günə verəcək: "Mən həmişə 52 sayılı Quba seçki dairəsindən namizədliyimi irəli sürmüşəm. Əgər bu dəfə də seçkilərdə iştirak etsəm, yəni 52 sayılı Quba seçki dairəsindən namizədliyimi irəli sürəcəm. Yenidən namizəd olmağım üçün əhalidən mənə çoxlu müraciət gəlməkdədir".

Deputat Aqil Abbas namizədliklə bağlı məsələni Qarabağdan olan seçicilərlə müzakirə edəcəyini deyib: "Mən Qarabağ bölgəsindən deputat seçilmişəm. Gedib Qarabağ camaatı ilə, yeni seçicilərlə görüşüb soruşacam ki, "məni yenidən deputat görmək istəyirsinizmi?" Onlar razılıq versələr, gəlib deputatlığa namizədliyimi irəli sürəcəm".

Deputat Rasim Musabəyov seçkilərdə yenidən iştirakla bağlı hələlik qərar vermədiyini qeyd edib.

Bitərəf deputat Etibar Əliyev isə vurğulayıb ki, budəfəki seçkilərdə də mütləq iştirak edəcək: "Əlbəttə ki, sentyabrın 1-də keçiriləcək növbədənəkar parlament seçkilərində namizədliyimi irəli sürəcəm".

Dəqiq qərar verməyən bitərəf deputatlardan biri də Rüşət Quliyevdir. "Parlament seçkilərində iştirakla bağlı son fikrim formalaşmayıb. Təxminən 10 günə bu istiqamətdə qəti qərarımı verəcəm", - o deyib.

Digər bitərəf parlamentari Musa Qasımlı da seçkilərdə iştirak edəcəyini bildirib.

Uzun müddət ictimai-siyasi proseslərdə yer almayan şəxslərin də bu seçkiyə qatılacağı iddia edilir. Bəlli zaman çərçivəsində ancaq ara-sıra açıqlamaları ilə yadda qalan partiya sədrlərinin növbədənəkar parlament seçkilərində güclərini sınayaçağı müzakirə mövzudur.

Teleqraf.com-a açıqlamasında ölkənin sabiq baş prokuroru, Ədalət Partiyasının sədri İlyas İsmayılov seçkilərə qatılmaq iddiasında olduqlarını təsdiqləyib: "Heç kəs narahat olmasın, biz də bu seçkilərə qatılacağıq. Təbii ki, mən özüm parlament seçkilərinə qatılmaq niyyətində deyiləm. Amma partiya yoldaşlar bu seçkidə iştirak edəcəklər".

İlyas İsmayılov bununla bağlı Ədalət Partiyasının yekun qərarının olacağını söyləyib: "Rəsmi şəkildə partiyanın mövqeyini ifadə etməmi

şik. Amma fikrimiz var ki, bu seçkidə partiya olaraq iştirak edək. Seçkiyə neçə namizədlə qatılacağımızı hələlik dəqiqləşdirməmişik. Azadlıqdır, kim nə qədər istəyir, o qədər namizəd irəli sürə bilər".

Müsavat Partiyası isə seçkidə iştirak edib-etməmək barədə yekun qərar vermək üçün bu həftənin sonuna məclisin iclasını çağırıb.

Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) isə iyulun 2-də iclası keçirilib. İclasda Respublikaçı Alternativ (REAL) Partiyasının, AG Partiyasının və Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Milli Məclisə növbədənəkar seçkilərdə səlahiyyətli nümayəndələrin qeydə alınması ilə bağlı müraciətlərinə baxılıb. Məsələ səsverməyə çıxarılaraq qəbul edilib.

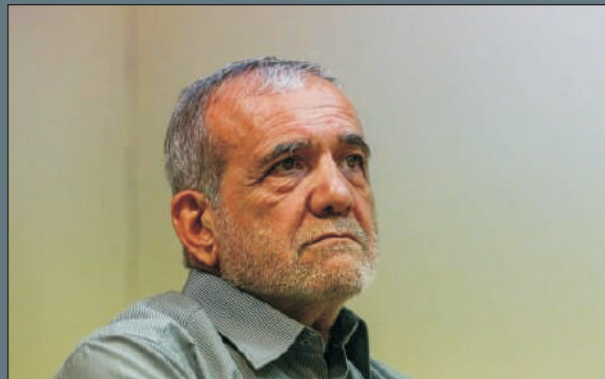
MSK həmçinin seçkilərə start verilməzdən də bir az öncə ölkə üzrə seçicilərin siyahılarının dəqiqləşdirilməsinə başlayıb. APA xəbər verir ki, bunu Mərkəzi Seçki Komissiyasının dünən keçirilən iclasında MSK sədrinin müavini Rövşət Qasımov deyib.

O bildirib ki, bəzi dairələrin məntəqələrinin hüddullarında dəyişiklik etməyə əsaslar yaranıb: "Bir sıra məntəqələrlə bağlı müəyyən tədbirlərin görülməsinə ehtiyac yaranıb. 1 sayılı Şərur-Sədərək, 32 sayılı Suraxanı 2-ci, 67 sayılı Sabirabad, 71 sayılı Cəlilabad şəhər və digər seçki dairələri üzrə bu kimi tədbirlər görülməsinə ehtiyac yaranıb. Ümumilikdə 24 dairədə 50-yə yaxın məntəqədə müvafiq tədbirlərin

görülməsinə ehtiyac var. Bunun yaranmasına rəvac verən əsas məqam ölkə üzrə həyata keçirilən monitorinqlərdir. Bu, seçicilərin rahatlığı üçündür. Respublikanın müxtəlif bölgələrini əhatə edən dairələrdə məntəqələrlə bağlı iş aparılmasına ehtiyac yaranacaq".

□ Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

Azərbaycanlı namizəd od püskürdü: "İran qəfəsə çevrilib..."

"Xalqın hüququnu pozub, onun səsini eşitməyəndə, əlbəttə ki, səsvermədə iştirak səviyyəsi aşağı olacaq. Qiymətlərin bahalaşması, qız və qadınlara qarşı münasibət, internetə məhdudiyyət səbəbindən günü-gündən sosial dəstəyi itiririk".

Bu sözləri İran prezidentliyinə Azərbaycanlı namizəd Məsud Pezeşkian digər namizəd Səid Cəlili ilə teledebatdakı çıxışında deyib.

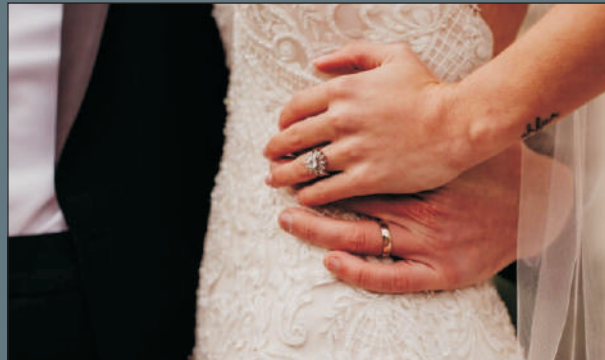
O, qeyri-farslar və qeyri-şiiələrə qarşı ədalətsiz münasibətə də diqqət çəkib: "Bu, vətəndaşların hakimiyyətə qarşı inamsızlığına səbəb olur".

Pezeşkian həmçinin hakimiyyət qruplarına üzv olmayan şəxslərin sıxışdırıldığını, onların hansısa vəzifə tutmasına imkan verilmədiyini bildirib. Azərbaycanlı namizəd bununla yanaşı, 2022-ci ilin ümumi etiraz aksiyalarına da toxunub, etirazçılara qarşı münasibət və repressiyanı pisləyib: "Yanımızda olanların küçələrə axışib mitinq keçirmələri nə haqq qazandırsın, bizə etiraz edənlərin narazılıqlarını ifadə etməsinə isə qanunsuz adlandırsın, onları saxlayır və həbsxanalara salınsın".

Məsud Pezeşkian çıxışının sonunda hakim sistemdə təmsil olunan bir çoxları ölkəni qəfəsə çevirməkdə, bütün qapıları bağlamaqda və dünya ilə normal münasibətlər qura bilməməkdə günahlandırıb.

Qeyd edək ki, İranda prezident seçkisinin ikinci turu iyulun 5-də keçiriləcək.

Məhərrəmlikdə toy qadağasına ilahiyyatçıdan ilginclik şərh: "Olar, amma..."

Iyulun 7-də ölkəmizdə təxminən 2 aylıq Məhərrəmlik əyyamı başlayır. Bu dövrimdə insanları maraqlandıran bir sıra suallar olur. Onlardan biri də toylarla bağlıdır.

Bəs Məhərrəm ayında niyə çoxları toy etmir? Mövzu ilə bağlı Sfera.az-a danışan din xadimi Ağca Hacıbəyli deyir ki, bu ay da digər aylar kimi sırası aydır: "Məhərrəm ayında olan tarixi hadisələr bu aya olan baxışı dəyişib. Bu hadisələr insanlarda mənəvi məsuliyyət yaradıb. Bu baxımdan insanlar Həzrəti Peyğəmbərə və onun əhli-beytinə hörmət əlaməti olaraq toy etməkdə ısrarlı deyillər. Bununla bağlı qayda isə Quranda və hədislərdə yoxdur.

İslam dinində və şəriət nöqtəyi-nəzərindən toy mərasimlərinin keçirilməsi qadağan olunmayıb. Bununla bağlı heç bir fitva, yaxud ruhanilərin rəsmi qərarı yoxdur. Baxdığımız bütün səhih mənbələr konkret qeyd edir: "Şəriət nöqtəyi-nəzərindən Məhərrəm ayında toy etmək, kəbin kəsənmək qadağan deyil".

Din xadimi qeyd edib ki, eləcə də Məhərrəm ayında dövlət qanunları insanlara seçim azadlığı verir: "Əlbəttə, bu ayda toy edənlər də olur, ad günləri keçirənlər də. Yeni bu, insanın öz seçimidir və hər hansı dəyərlərə verdiyi qiymətdir. Ona görə də hesab edərim ki, insan Məhərrəm ayında toy edib-etməməsinə öz təfəkkürü ilə qərar verir və dövlət də bu təfəkkürə qanunlar çərçivəsində azadlıq verir".

“Şərur MTK”nın binasında lift “terroru”nun qurbanları danışdı - Şərurlu İsfəndiyara ŞOK ittihamlar

Xəbər verdiyimiz kimi, iyunun 13-də Bakının Xətai rayonu, Xudu Məmmədov küçəsində yerləşən “Şərur MTK” yaşayış kompleksində lift qırılıb, nəticədə bir ailənin üzvləri xəsarət alıb. Onlardan 2-si uşaq, 4-ü qadın, 2 nəfəri isə kişidir.

Dəhşətli qəzadan 1 gün sonra Unikal.az-a danışan “Şərur MTK”nın sahibi, tikinti məqnatı İsfəndiyar Axundov hadisə ilə bağlı fikirlərini açıqlayıb. O, qəzada zərərçəkənləri ittiham edib. Onun dediklərindən sitat: “Liftin qarşısında yazılıb ki, 4 nəfərlikdir. Onlar isə 8 nəfər miniblər. Özü də lifte minən qadınlardan birinin 150 kiloqram çəkisi var. Zorla sığısıblar. Liftin də yükçötürmə qabiliyyəti var. İkiqat, bəlkə də üçqat yüklənib. Kiməsə qonaqlıq veriblər, kefli olublar. Nəticədə belə hadisə baş verib”.

Həmin gün qəzada xəsarət alan Nofel Nağıyev Musavat.com-a deyib ki, Şərurlu İsfəndiyar yalan danışır, onlar ailəlikcə 4 nəfərlik deyil, sərnəşin tutumu daha çox olan lifte miniblər: “Yalandan deyir guya biz ailəlikcə 4 nəfərlik lifte 8 nəfər minmişik və qəza da guya bu səbəbdən baş verib. Gözünün içinə qədər yalan danışır. Qəza binadakı liftin kəskin şəkildə nasaz olması səbəbindən baş verib. Biz Şərurlu İsfəndiyarın cinayətə bərabər səhlənkarlığının ailəlikcə qurbanı olmuşuq. İndi də bu cür danışmaqla məsuliyyətdən yayınmağa çalışır. Mən iki vəkili tutmuşam, araşdırmışam ki, lift tam nasaz olub. Bu gün də o binadakı liftlərin texniki durumu olduqca acınacaqlı vəziyyətdədir. Ümumiyyətlə, Şərurlu İsfəndiyarın MTK-sının hər hansı bir lift şirkəti ilə müqaviləsi filan da yoxdur. Liftlərin yoxlamadan keçməsi haqda hər hansı bir akt da yoxdur. Hər ay həmin binaların sakinlərindən 50-70 min manat pul yığılır, amma liftlərin təmirinə sırf “xalturşik” lift ustalarını tapıb cəlb edirlər. Liftləri isə bu şəkildə, cinayətə bərabər səhlənkarcasına istismar ediblər. Cinayətkarcasına səhlənkarlığa görə cavab verməlidirlər. Əgər Şərurlu İsfəndiyarın dediyi kimi olsaydı, biz 4 nəfərlik lifte 8 nəfər minməydik, bu halda liftin qapıları bağlanmamalı idi. Bunu Şərurlu İsfəndiyar da çox gözəl bilir, amma yalan danışmaqdan da qalmır, düşünür ki, mən ondan əl çəkəcəyəm”.

Zərərçəkənin sözlərinə görə, hadisə baş verən gün ailə üzvləri ilə bərabər həmin binadakı qızının evinə qonaq gediblər: “Axşam 10 radələrində mənzildən çıxıb daha çox sərnəşin tutumu olan lifte mindik. Qızımın mənzili 15-ci mərtəbədə yerləşir. Biz lifte 7 nəfər minmişdik. 2 azyaşlı nəvəm, kürəkənim, həyat yoldaşım və digər iki xanım qohum bizimlə idi. Lift 7-ci mərtəbəyə çatanda qəfil sürətlə aşağı meyilləndi və yerə çırpıldı. Bir anda lifti toz-duman bürüdü. Hər birimiz olduqca dəhşətli ağrılar içində kömək çağırırdıq. Liftin sürətlə yerə çırpılmasından mənim, kürəkənimin, nəvələrimin, həyat yoldaşımın və digər iki yaxın qohumumun ayaqlarımız sınıb, onurğa və qabırğalarımızda sınıqlar var. Olduqca ağır durumdayıq. Hər birimiz əməliyyat olunmuşuq. Bu günə qədər də bədənimizdə ağrılar var. Bankdan 50 min manat kredit götürüb xəstəxanalarda müalicəmizə xərcləmişik”.

Nofel Nağıyev bildirib ki, hadisədən sonra onların maraqlanan yoxdur: “Mən baş prokuror Kamran Əliyevə, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin rəisi Əli Nağıyevə müraciət edirəm. Xahiş edirəm ki, ailəmizə qarşı lift terroru araşdırılsın və günahkarların cəzaya çatdırılması təmin olunsun”.

P.S. Qarşı tərəfi də dinləməyə hazırıq.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

İlin ilk yarısı arxada qaldı. Lakin ötən 6 ayda səslənən bütün nikbin proqnozlara rəğmən, kapitulyant Ermənistan Azərbaycanla sülh sənədi imzalamaya tələsmir. Hərçənd sülhdən, barışıqdan, beynəlxalq hüquqdan ən çox danışan elə İrəvan rəsmiləridir.

Son olaraq, bugünlərdə erməni xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan sülh sənədinin demək olar, hazır olduğunu və bir aya imzalana biləcəyini söyləyib. Di gəl, eyni gündə onun müavini Paruyur Ovanisyan bəyan edib ki, Ermənistan konstitusiyasının dəyişdirilməsinin Azərbaycana heç bir dəxli yoxdur, bu ölkənin daxili işidir.

“Zənnimcə, sülh müqaviləsinin mətni, ən azı əsas prinsipləri üzərində işi bir neçə aya yekunlaşdırıla bilər”.

Xəbər verdiyimiz kimi, bunu Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev iyulun 1-də Kanadanın yeni təyin edilən səfiri Kevin Hamiltonun etimadnaməsini qəbul edərkən deyib.

Prezident qeyd edib ki, 28 illik bir dövrdə razılaşdırıla bilməyən məsələlərin 1-2 ilə həll edilməsi çətindir: “Azərbaycanla Ermənistan arasında substantiv danışıqlara demək olar ki, ötən ilin dekabr ayında başlanılıb. Çünki ondan əvvəl Ermənistan sülh müqaviləsinə dırnaqarası “Dağlıq Qarabağ” məsələsini salmaq istəyirdi və bu, qəbul edilməz idi”.

Prezident vurğulayıb ki, çünki bu, Azərbaycanın daxili məsələsidir: “Beləliklə, separatçı rejim ləğv edildikdən sonra dekabr ayından başlayaraq danışıqlar cəmi 6 aydır gedir. Buna zaman lazımdır və əlbəttə, sülh sazişinin başlıca şərti Ermənistanın konstitusiyasının dəyişdirilməsidir. Çünki onun tərkibində Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları var və bu, baş verməyə qədər sülh sazişi imzalanmayacaq. Bu, məlum məsələdir”.

“Hazırda Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh üçün müstəsna imkan var”.

Bunu isə ABŞ dövlət katibi Entoni Blinken deyib. “Ölkələr arasında sülh sazişi üçün müstəsna imkan var ki, bu da onilliklərlə davam edən münaqişəyə son qoyacaq və hesab edirəm ki, regionda iqtisadi əlaqələr, iqtisadi artım, şimal və cənub, qərb və şərq ölkələri arasında əlaqələrin qurulması baxımından böyük imkanlar yaradacaq”, - Blinken qeyd edib.

İrəvanın dərdi var, Bakının sülh şərti isə dəyişməzdir - “Dəyişməlidir!”

Ermənistanın “ikili” oyunları çox sürə bilməz; **ekspert:** “Bu xalqın mayası yalanla yoğurulub”

Bəs İrəvanın “ikili” oyunları nə vaxt bitəcək? İlin yerdə qalan 6 ayında gözlənti nədir? Bölgədə yeni müharibə riskinin getdikcə azaldığını söyləmək olarmı?

Sabiq maliyyə naziri Fikrət Yusifov bildirdi ki, ermənilər torpaqlarımızı işğal altında saxladığı otuz ildə problemin həlli məsələsi ətrafında necə oynayırdırsa, bu gün də eyni qaydada sülh müqaviləsinin ətrafında oynayırlar: “Bu xalqın mayası yalanla yoğurulub. Ancaq yalan tarixdə bunlara nə qədər acılar yaşatsa da, xislətlərindən əl çəkə bilmirlər. Ermənistan konstitusiyasının priambulasında öz əksini tapmış müstəqillik aktında Azərbaycana qarşı torpaq iddiaları irəli sürülür. Bütün qanunlardan yüksəkdə dayanan bir sənəddə Azərbaycana qarşı torpaq iddiaları olduğu halda, Ermənistanla Azərbaycan arasında bağlanacaq sülh müqaviləsi nə əhəmiyyət kəsb edə bilər?”

Erməni rəsmilərinin nə deməsindən asılı olmayaraq, Ermənistan konstitusiyasından bu absurd maddənin çıxarılması məhz Azərbaycanın tələbidir. Ermənilər ağıllarını tam itiriblər! Sən mənim torpaqlarıma rəsmi olaraq iddia edə-edə mənimlə necə sülh müqaviləsi bağlaya bilərsən? Erməni hökuməti Ermənistanda bu gün baş verən siyasi hadisələr fonunda konstitusiyadan bu maddələrin çıxarılmasının mümkün olmadığını bəhanə edir və bununla da məsələnin həllini uzadır.

Bu ölkə daxilində siyasi gərginlik Ermənistan höku-

mətinin öz problemidir. Əgər Ermənistan Azərbaycanla sülh müqaviləsi bağlamaq, Türkiyə ilə münasibətləri niyə salmaq istəyirsə, öz ana yasasından anti-Azərbaycan və anti-Türkiyə maddələrin hamısını çıxartmalıdır. Ermənistan hökumətinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıdığını rəsmi bəyan etməsindən sonra onun konstitusiyasından bizim torpaqlara qarşı irəli sürülən iddiaların qalması özlüyündə absurddur.

Və ya Nikol Paşinyan genosidə bağlı rəsmi açıqlama verib, bunun qondarma bir təbliğat olduğunu bəyan edirsə, Ermənistan konstitusiyasında genosidə bağlı maddə necə qala bilər? Bütün bu sualların cavabını Ermənistan hökumətində çox yaxşı bilirlər. Sülh müqaviləsi də bu gün regionda dalana düşmüş və boğulan Ermənistanla Azərbaycandan daha çox lazımdır”.

Sabiq xarici işlər naziri Tofiq Zülfüqarov isə bildirib ki, Ermənistan hökuməti sülh sazişini mümkün qədər uzatmağa çalışır: “Konstitusiyada dəyişiklik etmək fikrində olmadıqlarını və bu işin Ermənistanın daxili işi olduğunu bəyan etmələri də prosesi qəsdən uzatmağa yönələn bəhanələrdir. Onlar sülh sazişi deyərək ilkin sazişi nəzərdə tuturlar. Ermənistan istəyir ki, çox ciddi bir məsələni bu- ra daxil etsin. Hazırda onların əsas məqsədi sərhədə aid hansısa prinsiplərin təsbit edilməsidir. İstəkləri odur ki, keçmiş SSRİ dağılan zaman onlarda qalmış əraziləri

mənimsəsinlər. Çünki onlar Azərbaycan ərazilərini ilhaq yolu ilə əl keçirmək istəyirdilər. Amma bu mümkün olmadı. Ona görə də erməni tərəfi keçmiş sovet dövrünün dağıldığı zamanlarda olan sərhədləri özlərinə birləşdirmək niyyətindədir.

O ki qaldı ABŞ dövlət katibinin “Hazırda Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh üçün müstəsna imkan var” bəyanatına Amerika əldə ediləcək çərçivə sülh sənədinin mahiyyətinə təsir etmək niyyətindədir. Onlar üçün Ermənistanın təhlükəsizlik məsələsi amili var. Bununla paralel Türkiyə ilə də əlaqələrdə bir canlanma mövcuddur. Ardıcıl müzakirələr, telefon danışıqları və sair buna misaldır. Məqsəd də odur ki, bu ərazilərdə Rusiyaya məxsus hərbi infrastruktur tam olaraq götürülsün. Eyni zamanda burada dəhlizlə bağlı yanaşmaları nəzərə almaq lazımdır. Əvvəllər iddia edilirdi ki, Zəngəzur dəhlizinin açılması ancaq Rusiyaya lazımdır. İndi isə bunun əksi müşahidə edilir. Sözsüz ki, bu amil də vəziyyətə təsir edir. Ona görə də hazırda geopolitik tendensiyalar məhz bundan ibarətdir. Rusiyanın bölgədən çıxarılması və ilkin olaraq gələcək sülhün əsasları gündəmədir. Təbii ki, söhbət yekun sülhdən getmir. Bir çox problemlər var. Bu, sərhədlərin müəyyən edilməsi və s. məsələlərlə bağlıdır. Amma gələcək sülhün cizgiləri və prinsiplərini müəyyən etmək üçün ABŞ indi əsas tərəflərdən bir kimi çıxış edir”.

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Məsəle”

Xəbər verildiyi kimi, iyulun 1-dən etibarən ölkədə taksi fəaliyyəti ilə bağlı yeni qaydalar qüvvəyə minib. Nazirlər Kabinetinin təsdiq etdiyi yeni qaydalar kifayət qədər ciddidir. Ona görə də bu vaxtdək fəaliyyət göstərən 45-50 min taksi sürücüsünün heç də hamısının yeni tələbləri qarşılaya bilməyəcəyi öncədən məlum idi.

Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin tabeliyindəki Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyindən (AYNA) verilən məlumata görə, Azərbaycanda taksi fəaliyyəti üçün icazə ("Buraxılış vəsiqəsi" və "Buraxılış kartı") alan sürücülərin sayı 11 696-ya çatıb. "Təlim keçən sürücülərin sayı isə 24 482 olub", - deyə agentlik bəyan edib.

Xatırladaq ki, bu il martın 28-də Nazirlər Kabineti "Müntəzəm və taksi minik avtomobili ilə sərnişin daşımalarında istifadə olunan avtonəqliyyat vasitələrinin texniki göstəriciləri, daxili və xarici tərtibatına dair tələblər"i təsdiqləyib. Tələbə əsasən, sürücülər taksi fəaliyyəti üçün icazə ("Buraxılış vəsiqəsi" və "Buraxılış kartı") almalıdır.

Qeyd edək ki, "Bolt" və "Uber" şirkətləri yeni qaydalara uyğun gəlməyən taksilərin sürücülərinin profillərini bloklaşdırmağa başlayıb. Bildirilib ki, iyulun 1-dən etibarən qüvvəyə minən yeni qaydalara uyğun gəlməyən sürücülərin profilləri bağlanı.

Bəs yeni qaydaların tətbiqindən keçən 2 günün təhlili nə deyir? Taksidə gedişin bahalaşması metronun və marşrut avtobuslarının "yükünü" artırma bilərmi?

Nəqliyyat eksperti Eldəniz Cəfərov "Yeni MİSAVAT"a açıqlamasında bildirdi ki, taksi qiymətləri ötən ilin analoji dövrü ilə müqayisədə təxminən 100 faiz civarında artıb. Ekspert taksilərin sayında azalma olduğunu da təsdiq edib: "Hazırda yay mövsümü

olduğu üçün çox da hiss olunmayacaq, amma ümid edirik ki, tədris ili başlayana qədər taksi qıtlığı aradan qalxacaq. İctimai nəqliyyatın yükü hər zaman çox olub. Taksi ucuz olanda da yük var idi. Qiymət artdıqdan sonra isə bu yük daha da artacaq. Yeni qərardan gözlənti budur ki, taksidən istifadə daha təhlükəsiz və keyfiyyətli olsun, taksidən istifadə edənlər mənzil başına rahat, salamat gedib çata bilsinlər. Taksidə qiymətlərin kəskin artmasının tərəfdarı deyilik. Taksi cəmiyyətin hər təbəqəsi üçün əlçatan olmalıdır. Müasir dövrdə taksi heç bir halda yalnız varlı, imkanlı vətəndaşlar üçün olmamalıdır".

Nəqliyyat eksperti Elməddin Muradlının fikrincə, taksilərin sayının azalması vətəndaşlara kifayət qədər çətinlik yaradıb, çünki ictimai nəqliyyat əhalinin tələbatını qarşılayacaq vəziyyətdə deyil: "Taksi fəaliyyəti barədə qərarla bağlı sürücülərə öncədən də məlumat verilmişdi. Onlara kifayət qədər də vaxt verilmişdi ki, bu müddət ərzində işlərini qaydaya salsınlar. Sertifikat almaq üçün təlimlərə getmək, taksi buraxılış kartı, buraxılış vəsiqəsi, fərqlənmə nişanı, sağlamlıq arayışı almaq taksi sürücüsü kimi fəaliyyətə başlamaq üçün zəruri idi. Bakı şəhəri üzrə taksi sürücülərinin sayı 70 minə çatmışdı, xaos vəziyyət yaranmışdı, hər kəs taksi sürücüsü olmağa rahat iş kimi baxırdı. Bu gün qoyulan tələblərə isə eksrəziyyət əməl etmək istəmir. Bir çox sürücü zəruri kri-

Qərar qüvvəyə mindi - narazı çox, razılar isə...

Eldəniz Cəfərov: "Taksi cəmiyyətin hər təbəqəsi üçün əlçatan olmalıdır"

Elməddin Muradlı: "Taksilərin azalması fonunda nə metro stansiyaları və qatarların, nə də avtobusların sayı artıb"

teriyalara cavab vermir.

Əlbəttə, taksilərin sayının azalması prosedura mənfəəti təsir göstərib. Son statistikaya görə, təxminən 11 min sürücü fərqlənmə nişanı alaraq işə başlayıb. Bu isə tələbatı qarşılamır. Aidiyyəti qurumlar qə-

rarların icrasının üzərində sərt şəkildə dayanır - heç kimə güzəşt olunmayacaq. Çünki indiyə kimi yaranmış xaos vəziyyəti sözlə, xəbərdarlıqla, xahişlə aradan qaldırmağa çalışsalar da, bu mümkün olmadı. Bundan sonra inzibati metod-

lar işə düşəcək.

Bir çox sürücülər isə buna əməl etmək istəmir. 24 mindən çox şəxs təlimdən keçib, sertifikat alıb, amma cəmi 11 mini bütün sənədləri qaydaya salaraq işə başlayıb. Taksilərin sayının azal-

ması qiymət artımına gətirib çıxardı. Taksi operatorları da bildirirlər ki, qiymət sistemində avtomatik hesablanır. Tələbat artdıqca, sərnişin uzaq məsafədən götürülürsə, qiymət ona uyğun hesablanır. Bu zaman da xərc çox çıxır. Hesab edirəm ki, aidiyyəti qurumlar bu məsələyə bir daha diqqətlə baxmalıdırlar. Hər hansı formada mütləq tənzimləmə lazımdır. Çünki taksilərin sayının bu qədər azalması fonunda nə metro stansiyalarının, nə də qatarların sayı artmayıb. Avtobusların sayı da olduğu kimi qalır. Bu il yalnız 160 ədəd yeni elektrik avtobusun gətirilməsi planlaşdırılır. Başqa variantlar yoxdur. Buna görə də problemlərin qısa zamanda həll olunacağını deyə bilmərik. Sözügedən məsələləri yalnız müvafiq qurumlar tənzimləyə bilər".

Nigar HƏSƏNLİ,
"Yeni MİSAVAT"

Azərbaycanda da elektron siqaretlər aptekdən satılsa...

Bu siqaretlərdə nikotinin miqdarı ənənəvi siqaretdəki qədərdir; həkimlərə görə, ən yaxşı mübarizə maarifləndirmədir

Tütün məhsullarının, siqaretin, o cümlədən elektron siqaretin ziyanı barədə zaman-zaman yazılıb. Xüsusilə də gənclərə onun zərərləri yətarincədir. Bununla belə, əfsuslar olsun ki, bu pis vərdişə qurşananlar Azərbaycanda da azalmır.

Bu arada məlum olub ki, Avstraliya hökuməti yaxın günlərdə elektron siqaretlərin apteklərdən kənarda satışını qadağan edən qanunun icrasına başlayacaq. Avstraliya apteklərdən kənarda elektron siqaretlərin satışını qadağan edən ilk ölkə kimi dünyanın diqqətini çəkib. Bundan sonra ölkədə elektron siqaretlər yalnız apteklərdə satılacaq və 18 yaşından kiçik şəxslər elektron siqaretləri yalnız həkim resepti ilə ala biləcəklər.

Belə bir praktika bizim ölkəmizdə də tətbiq edilə bilərmi və faydası nə olar? Elektron siqarete, ümumən siqarete, tütünə meyl azalarmı?

Tibb elmləri doktoru, professor Adil Qeybullayev "Yeni MİSAVAT"a şərhində qeyd etdi ki, elektron siqaretlər ötən əsrin 70-ci illərində ənənəvi si-

qareti tərgitmək üsulu kimi təqdim olunmuşdu, lakin zamanla tərəddüdlər yaranı: "Kommersiya maraqları hər şeyi üstələdi və kütləvi istehsal başladı.

Elektron siqaretlərdə nikotinin miqdarı ənənəvi siqaretdəki qədərdir. Bu siqaretlərdə istifadə olunan müxtəlif arommatizatorlar yanan zaman kanserojen maddələr əmələ gəlir. Yeni elektron siqaretlər ənənəvi siqaretlər qədər zərərli deyil. Ona görə də təcrübə

göstərdi ki, ondan istifadə çıxış yolu deyil. Əksinə, ənənəvi siqaretlərin sırasına yeni zərərli vasitə əlavə edilib. Düşünürəm ki, qadağaların formasından asılı olmayaraq, onlar qiymət artımına səbəb olur. Çünki qadağan olunmuş məhsullar ölkəyə gizli yollarla gətirilir. Satılma məhdudiyyəti olduqda isə əldən-ələ satılır".

Professor zərərli vasitələrlə mübarizə üçün maarifləndirmə tədbirlərinin gücləndirilməsini tövsiyə edir: "Ya

elektron siqaretlərin istehsalı dünya səviyyəsində birdəfəlik qadağan olunmalıdır, yaxud bu mümkün deyilsə, maarifləndirməyə üstünlük verilməlidir ki, insanlar zərərini anlayaraq bundan əl çəksinlər. Çünki apteklərdə elektron siqaretlərin 18 yaşdan aşağı şəxslərə satışını qadağan olunsun da, 18 yaşında biri çox sayda alıb başqasına sata bilər. Buna görə də bunun real məhdudiyyət olduğunu zənn etmərəm.

Xarici ölkələrdə qadağa-

lar, cəza tədbirləri tətbiq olunur, qanunlar nisbətən sərtir. Bu baxımdan hesab edirəm ki, qanun müəyyən effekt verə bilər. Amma perspektivdə bu məsələnin həlli maarifləndirmədən keçir. İnsanlar başa düşməlidirlər ki, formasından asılı olmayaraq tütün çəkmək kanserogendir. Nə zamansa xərcəng şişinin inkişafına səbəb olma ehtimalı kifayət qədər yüksəkdir".

İnvaziv ağrı mütəxəssisi Zülfüqar Yusfov isə mövzunu belə şərh etdi: "Siqaretlə mübarizə siqaret yaranan gündən başlayıb. Tütün məmulatlarının orqanizmə olduqca mənfəətlərinin təzahürünü tamamilə aradan qaldırmaq mümkün olmadığı üçün bu məhsulların müxtəlif əvəzediciləri ortaya çıxıb. O cümlədən müxtəlif ölkələrdə fərqli qaydalar, qanunlar, təlimatlar qəbul edilib. Bunlardan ən uğurlusu elektron siqaretlərin istehsalı oldu. İlk mərhələdə elektron siqaretlərin orqanizmə ziyan vurmada vərdişə ehtiyacını hər hansı formada ödəyəcəyi düşünüldü. Zamanla müxtəlif tədqiqatlar, sınaqlar, ortaya çıxan problemlər göstərdi ki, elektron siqa-

retlər də ziyanlıdır, orqanizmə ciddi mənfəəti təsiri var.

Qeyd etmək lazımdır ki, tütün məhsullarından bəzi qapalı zonalarda istifadə etmək qadağan edilsə də, bəzi insanlar elektron siqaretlərə aludə olmağa başladılar. Bunun ziyanlı cəhətləri tezliklə özünü büruzə verdi. Bu baxımdan Avstraliya hökuməti elektron siqaretlərin apteklərdən kənarda satışını qadağan edən qanunun icrasına başlamaqla "pioner" hesab olunur. Yəqin ki, problemlər bütün ölkələrə məlumdur. Güman ki, digər ölkələr, o cümlədən Azərbaycan da elektron siqaretlərlə bağlı müvafiq qərarlar qəbul edəcək. Hər halda, bir çox ölkələr uzun zamandır tütün məmulatları, eyni zamanda elektron siqaretlər kimi əvəzedicilərlə mübarizəni ciddi nəzarətə götürməyə çalışır. Çoxsaylı qaydalar tətbiq olunur. Hətta Türkiyədə siqaret çəkənlərin sayı olduqca çox idi. Müxtəlif qərarlar vasitəsilə bu sayın azalmasına müəyyən qədər nail oldular. Azərbaycanda da Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən müəyyən tədbirlər görülür. Lakin görünən odur ki, bu tədbirlər yetərli deyil. İnsanların sağlamlığına ciddi zərər vuran bu bəla ilə mübarizəni daha da gücləndirməyə, maarifləndirici tədbirləri artırmağa, qanunları daha da sərtləşdirməyə ehtiyac var".

Nigar HƏSƏNLİ,
"Yeni MİSAVAT"

“Ceyrançöl”də törədilən qətl Öldürülən çobanın atası cinayətin təfərrüatını açıqladı

“Oğlum İlqar Məmmədovu sifarişlə qətlə yetiriblər. Onun otağından mənə məxsus olan 256 hektar torpaq sahəsinin sənədləri oğurlanıb. Bu işlər Gəncə Məliyyə İdarəsinin xəzinədarı Rafiq Əliyevin göstərişi ilə baş verib”.

Bu sözləri “Yeni Musavat”a Gədəbəyin Əmiraslanlı kənd sakini **Zülfüqar Kazım oğlu Məmmədov** deyib.

Onun sözlərinə görə, 2020-ci ilin oktyabr ayında oğlu İlqar Məmmədov ailəsi ilə birlikdə sahibkar Rafiq Əliyevin Tovuz rayonu, “Ceyrançöl” qış yatağında olan 700 baş qoyun və 100 başdan artıq iribuynuzlu mal-qarasına baxmaq məqsədilə ora çoban kimi işləməyə gedib. 7 fevral 2021-ci ildə səhər saatlarında oğlu İlqar fermer təsərrüfatının müdiri Rafiq Əliyevdən 3 aylıq verilməmiş əməkhaqqını və fermer təsərrüfatında çoban kimi çalışdığına dair onunla əmək müqaviləsi bağlamasını tələb edib. Bu zaman oğlu ilə Rafiq Əliyev arasında ağır sözlərlə söz davası baş verib. Nəticədə Rafiq Əliyev oğlundan yatağı tərk etməsini tələb edib. İlqar Məmmədov isə 3 aylıq əməkhaqqının verilməsindən sonra yatağı tərk edəceyini bildirib:

“Rafiq oğluma deyib ki, qaranlıq düşsə kimi vaxt verir, əgər axşam 7-yə qədər yatağı boşaltmasa, bu gecə meyitini Gədəbəyə göndərəcək! Dediklərimin şahidləri də var. Elə həmin gün axşam 23:50-də “Niva-2121” markalı avtomobillə yatağa gələn 5 nəfərdən 2-si İlqarın ailəsi ilə birlikdə yaşadığı otağın qapısını döyüblər. Ona bildiriblər ki, 1 saat vaxt veririk ki, yatağı tərk edəsiniz. Yuxudan oyanmış oğlum yarım saat sonra otaqdan çölə çıxıb və görüb ki, yatağın digər işçisi olan Məhəmməd adlı şəxsin otağının işığı yanır. İlqar həyat yoldaşı Tamella Quliyevaya bildirib ki, mən Məhəmmədin otağına gedirəm. Təxminən 1 saat sonra gəlinim nəvəni yuxudan qaldırıb Məhəmmədin otağına göndərək ki, get gör ata niyə gec gəldi. Nəvə Məhəmmədin otağına gedib və görüb ki, bir neçə şəxs atası ilə mübahisə edir. Geri qayıdıb anasına bunu deyib. Gəlinim və nəvələrim yataqdan qalxıb eşiyə çıxdanda görüb ki, 2-3 nəfər İlqarın çöldə yerə yığıb təkliklə döyürlər. Gəlinim ərinə döyənlərin birini arxadan tutub. Bu an qoyun yatağının heyətində səs-küylü dava düşüb. Yerdən qalxan İlqar əlinə ağac götürüb onu döyənlərdən Azad İsmayıl oğlu Hümətovu vurub. Orxan Abbasəliyev və digər iştirakçılar oğlumun qollarını tutublar və onu vurublar. Həmin an əlində bıçaq yatağın yan tərəfində gözləyən Elvin Sumbat oğlu Əhmədov yaxınlaşaraq oğlum İlqarın sol döş nahiyəsindən bıçaqla zərbə vurub. Bıçaq zərbəsindən sonra İlqar yerə yığılıb. Cinayət iştirakçıları tibbi yardım adı ilə İlqarın cansız bədənini “Niva-2121” markalı avtomobillə qoyub Tovuz şəhərinə apararaq yol kənarında bordyorun üstünə atıb qaçıblar. Bu cinayət hadisəsi gəlinim Tamella Quliyeva və nəvələrimin gözləri qarşısında baş verib”.

Zülfüqar Məmmədov deyib ki, oğlunun meyitini yol kənarından Tovuz rayon Mərkəzi Xəstəxanasına aparırlar: “Cinayət hadisəsinin səs yazıları, videogörüntülər Tovuz Prokurorluğuna təqdim edilsə də, istintaq materiallarında tərəfimizdən təqdim edilmiş heç bir sübut qeydə alınmadı. Oğlum İlqar Məmmədovun ölümünün sifarişçisi Rafiq Əliyev, cinayəti icra edənlər Azad Hümətov, Rahil Qeybaliyev, Orxan Abbasəliyev və digərləri cinayət məsuliyyətindən azad olundular. Cinayət hadisəsinin istintaqı saxtalaşdırıldı, hadisə şahidlərinin ifadələri ya nəzərə alınmadı, yaxud da ifadələr saxtalaşdırıldı və ya təhrif edildi, cinayət törətmiş 4 nəfər cinayət işinə cəlb edilmədən, çox biabırçı şəkildə tamamlanaraq Gəncə Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə ötürüldü. Məhkəmə Elvin Sumbat oğlu Əhmədovu Cinayət Məcəlləsinin 120.1-ci - qəsdən adam öldürmə maddəsi ilə təqsirli bilib 12 il 6 ay müddətinə azadlıqdan məhrum etdi. Halbuki oğlum sifarişlə, qrup şəklində qətlə yetirilib”.

Zülfüqar Məmmədov bildirib ki, Gəncə Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hökmündən verdikləri apelyasiya və kasasiya şikayətləri də təmin olunmayıb: “Baş prokuror Kamran Əliyevdən xahiş edirəm ki, oğlum İlqar Məmmədovun ölümündə birbaşa iştirak etmiş və hazırda azadlıqda gəzən sifarişçi Əliyev Rafiq Vaqif oğlu, Hümətov Azad İsmayıl oğlu, Qeybaliyev Rahil Rəsul oğlu, Abbasəliyev Orxan Nadir oğlu və digərlərinin ölüm faktı üzrə Azərbaycan Respublikası CM-in 120.2.4-cü maddələri ilə cinayət məsuliyyətinə cəlb edilmələrini təmin etsin”.

P.S. Yazıda adı hallanan hər kəsi dinləməyə hazırıq.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

Bu gün - iyulun 3-də Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində “Urmed-help” və “My Doc Tour” adlı şirkətlərin sahibi Nuridə Seyidova və digər iki nəfər - Aynur Bayramova ilə Aysel Məmmədovanın cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi davam etdiriləcək.

“Yeni Musavat” xəbər verir ki, hakim qarşısına çıxarılan müttəhimlər talassemiyadan əziyyət çəkən uşaqlar üçün toplanmış vəsaitləri dələduzluq yolu ilə ələ keçirməkdə ittiham olunurlar. Proses hakim Azad Məcidovun sədrliyi ilə keçirilir.

Ötən prosesdə Aysel Məmmədovanın ibtidai istintaq zamanı verdiyi ifadəsi elan olunub. A.Məmmədovanın ibtidai istintaq zamanı verdiyi ifadəsi ilə məhkəmədəki ifadəsi arasında kəskin ziddiyyətlər olub.

Aysel Məmmədova ilk ifadəsində bildirib ki, zərərçəkmiş Zeynəb Qasimovdan 25 min manatı gözəllik salonunda alıb və “Çinar Plaza”da Nuridə Seyidovaya verib:

“Həmin vaxt Nuridə də pulun üstünə 5 min manat qoyub və 30 min manatı mənə verdi ki, Klinik Mərkəzə köçürüm. Mən də həmin pulu xəstənin əməliyyat olunması üçün mərkəzə köçürdüm”.

Aysel Məmmədovanın sözlərinə görə, zərərçəkmiş Nərgiz Mahmudova ilə Şəbnəm adlı şəxs vasitəsilə tanış olub və Nərgiz Mahmudovdan 9 min manat alaraq Toğrulı verib: “Toğrul da pulu saydı, düz olduğunu dedi. Bundan sonra Nuridə dedi ki, həmin 9 min manatdan 1000 manatı Şəbnəmə verək. Mən də 1000 manatı Şəbnəmə verdim. Qalan pul Nuridənin siyirtməsində qaldı”.

Məhkəmədə Aysel Məmmədova bu ifadəsini təsdiqləməyib. Bildirib ki, ona ifadəsini imzalamaq tapşırılıb, o da imzalayıb. Hakim nəyə görə ifadəsini imzaladığını soruşub. Aysel Məmmədova deyib ki, ona işdə şahid qismində qalacağına dair söz veriblər, buna görə də belə bir ifadəyə imza edib.

Daha sonra Aysel Məmmədovanın digər ifadəsi elan edilib. O, həmin ifadəsini də təsdiqləməyib. Hakim Nuridə Seyidovaya sərbəst ifadə verməyi təklif edib. Nuridə Seyidova hazırda səhhəti ilə bağlı ifadə verə bilməyəcəyini deyib. Bildirib ki, özünü yaxşı hiss etmir. O, xəstə olduğunu deyib.

Hakimin təqsirləndirilən şəxsin sərbəst ifadə vermək istəməsinə münasibəti belə olub: “Pulları alıb sayanda xəstəliyiniz yadıңызda düşmürdü. İndi burada deyirsiniz ki, xəstəsiniz. Yüz minlərlə pulları camaatdan alanda, sayanda özünüzü xəstə bilmirsiniz. Bəs indi nə oldu?”

Nuridə Seyidova növbəti prosesdə ifadə verəcəyini bildirib. Hakim Nuridə Seyido-

Məhkəmə prosesi: qan xəstələrinin 1 milyonunu kim “yeyib”? - yeni faktlar İttiham aktında daha nələr var...

vanın ifadə verməyəcəyi təqdirdə onun istintaqdakı ifadələrinin məhkəmədə elan olunacağını deyib. Təqsirləndirilən Aynur Bayramovanın vəkilisi deyib ki, müdafiə etdiyi şəxsin səhhəti ağırdır: “Bu işə vicdanla münasibət bildirin. Aynur Bayramova ölümə tərk edilib”.

Zərərçəkən Sahib Mövsümov məhkəmənin diqqətinə çatdırıb ki, təqsirləndirilən şəxslərin pullarını alıqları uşaqlardan üçü artıq vəfat edib: “Talassemiya xəstəsi olan Vilayətin valideynindən 25 min dollar almışdırlar. O uşaq da vəfat etdi. Həmin uşağın atası da öldü. İndi bunlar özlərini burada xəstəliyə vurublar. Allaha and olsun bu adamlar məndən pul alanda sap-sağlam idilər. İndi özlərini artistliyə vurublar”.

İttihama görə, talassemiyalı xəstələrin valideynlərinin Daxili İşlər Nazirliyinə müraciətindən sonra ötən ilin fevralında cinayət işi başlanılıb. Müəyyən edilib ki, Nuridə Seyidova digərləri ilə əlbir olaraq 36 talassemiya xəstəsinin valideynlərinin etibarından sui-istifadə edərək həmin şəxslərin övladlarını Türkiyədə müalicə etdirmək adı ilə 1 milyon manata yaxın dələduzluq edib. Qeyd olunub ki, övladı qan xəstəliyindən əziyyət çəkən bir neçə valideyn Nuridə Seyidovaya ümumilikdə 67 min dollar veriblər. Nuridə Seyidova valideynlərə söz verib ki, sənədlər hazırlanandan sonra azyaşlı xəstələri Türkiyənin Antalya şəhərindəki “Antalya Medical Park” hospitala layacaq. Pulu alsa da, vədinə əməl etməyib. Bundan başqa, Nuridə Seyidova yalandan bildirib ki, Şəkinin Cudınəzə kənd sakini Vüqar İsayevin talassemiyadan əziyyət çəkən qızı Gülbər İsayevanın ilik transplantasiyası üçün tələb olunan laborator müayinələr, donor xərci, cərrahi əməliyyat və digər xərcləri qarşılamak üçün tə-

ləb olunan pulu sponsorlar ödəyəcəkdilər. Guya əməliyyata 70 min dollar tələb olunub, onun da 20 min dollarını “Çinar Plaza”da ofisdə Nuridə Seyidova ondan alıb, qalan məbləği isə yardım olaraq xaricdəki donor təşkilatların ödəyəcəyinə vəd edib. Sonra zərərçəkmiş məlum olub ki, ortada nə donor var, nə bir şey.

Digər zərərçəkmiş Tural Nəsmiyev iki azyaşlı övladının müalicəsi üçün 2022-ci ilin mayında Nuridə Seyidovaya 35 min dollar verib. Nuridə Seyidova onun övladlarının Türkiyənin Samsun şəhərində müalicə olunacağını bildirib. Həmin ilin oktyabrında Türkiyəyə gedib xəstəxanada gözləməyi tapşırıb. Tural Nəsmiyev 3 aydan çox həmin xəstəxanada qalsa da, nə donor, nə də əməliyyat olub. Hər dəfə Nuridə Seyidovayla əlaqə saxlayanda sonuncu ona səbrli olmağı məsləhət görüb. Nəhayət, aldadıldığını başa düşən Tural Nəsmiyev Türkiyədə aylar ərzində xərcəliyi 8 min manat ziyanla geri döndü.

İttiham aktında göstərilib ki, Nuridə Seyidova vətəndaşlardan pulları əsasən “Çinar Plaza”dakı ofisdə alıb. İstintaq zərərçəkən kimi 36 nəfəri müəyyən edib. Bunlar azyaşlı övladları talassemiyadan əziyyət çəkənlərdir. Dəstə üzvləri zərərçəkmişlər Ceyran Musayeva və Elman Nuriyevdən 20 min 400 manat, Məsumə Hacıyeva, Ömər Məmmədov və Sahid Mövsümovdan 17 min, Mənsur Qarayev, Natiq Qubatov və Elnur İsbəndiyarovdan 25 min 500 manat, Kəmalə Mulyeva, Nüşabə Məmmədova, Taleh Hacıməmmədov, Şahbaci İsayeva, Xəyal İlmanovdan 34 min manat məbləğinə vəsait olaraq dələduzluq ediblər.

Nuridə Seyidova öz qulluq mövqeyindən istifadə etməklə Elxan Əliyevdən 12 min 745 manat və Rasim Ca-

vadovdan 25 min 500 manat olaraq onların övladlarının Türkiyədə əməliyyat olunmasına köməklik göstərəcəyi ilə bağlı yalan vəd verib. Daha sonra Nuridə Seyidova digər təqsirləndirilən Aysel Məmmədova ilə qabaqcadan əlbir olub Tural Nəsmiyevdən 59 min 500 manat, Zeynəb Cəli-lovadan 25 min manat, Kamil Əhmədovdan 23 min manat, Ramin Dadaşovdan 51 min manat, Xəyal İsayevdən 51 min manat, Lamiyə Hüseynovadan 20 min 50 manat, Nərgiz Mahmudovadan 9 min manat, Elnarə Xanmirzəyevadan 25 min manat, Sevinc Səmədovadan 22 min 500 manat, Elvin Fətəliyevdən 25 min manat alıb.

O da müəyyən edilib ki, Nuridə Seyidova tanış Aysel Bayramova ilə əlbir olaraq, Aynur Orucova, Solmaz Eyvazova və Vüqar Eminovdan 25 min 500, Laura Həsənovadan 51 min, Günay Ağayevadan 25 min, Aytəkin İsayevadan 19 min, Elnaz Hacıyevadan 5 min, Faiq Nəcəfovdan 5 min 100 manat məbləğində pul alıb. Övladları xəstəlikdən əziyyət çəkən zərərçəkmişlər - Sevinc Səmədova, Faiq Nəcəfov, Elnur İsbəndiyarov, Xəyal İlmanov, Kəmalə Mulyeva, Elman Nuriyev, Taleh Hacıməmmədov, Elvin Fətəliyev, Ceyran Musayeva, Məsumə Hacıyeva, Solmaz Eyvazova, Nüşabə Məmmədova, Mənsur Qarayev, Lamiyə Hüseynova, Sahid Mövsümov, Aysel Abdullayeva, Tural Nəsmiyev, Vüqar İsayev, Elnarə Xanmirzəyeva, Kamil Əhmədov, Elnaz Hacıyeva, Vüqar Eminov, Aytəkin İsayeva, Ramin Dadaşov, Aynur Orucova, Zeynəb Cəli-lova, Günay Ağayeva, Ömər Məmmədov, Xəyal İsayev, Laura Həsənova, Rasim Cavadov, Nərgiz Mahmudova, Natiq Qubatov, Şahbaci İsayeva, Ramin İsmayilov və Elxan Əliyevdir.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Musavat”

A zad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı "Yeni Müsavat"-ın suallarını cavablandırır. Partiya rəhbəri Ermənistanla aparılan sülh danışıqlarından tutmuş, parlament seçkiləri ilə bağlı planları, həmçinin İrandakı prezident seçkisi barədə proqnozlarını bölüşüb, istəklərini ifadə edib.

Müsahibəni oxucularımızın diqqətinə çatdırırıq:

- Akif bəy, Azərbaycan Prezidenti kanadalı diplomatla görüşdə növbəti dəfə bildirdi ki, Ermənistan öz konstitusiyasını dəyişməyincə, sülhün imzalanması mümkünsüzdür. Siz proseslərin növbəti mərhələsində nələr gözləyirsiniz? Necə bilirsiniz, İrəvan Bakının bu tələbini icra edəcəkmi? Yaxud Paşinyana bu addımı atmağa imkan verəcəkləmi?

- Cənab Prezident adətən haqlı və ədalətli mövqeyini ortaya qoyur, sonra isə onu qəbul etdirir. Bu, bir kapriz və ya təkəbbür deyil, məsələnin həllinə istəkdən irəli gələn yanaşmadır. Bir sözlə, mövqə bundan ibarətdir: etirazınız varsa deyin, yoxdursa, əməl edin! Razılaşmasanız, başqa vasitələrə əl atmalı olacaşıq. Azərbaycan Prezidentinin məntiqi budur və dəfələrlə bildirib ki, biz ermənilərin daxili işinə qarışmırıq, amma izah edin görək, konstitusiyasında bizə qarşı ərazi iddiası olan ölkə ilə sülh müqaviləsini nə cür imzalaya bilərik? Konstitusiyanın dəyişdirilməsi ilə bağlı Ermənistan rəhbərliyi ardıcıl mövqə tutmur, vaxt qazanmağa, məsələni ertələməyə çalışır.

Düşünürəm ki, Paşinyan konstitusiyayı dəyişdirmək yox, - bu ifadə cəmiyyətdə qıçıq yaradır, - yeni konstitusiyaya qəbul etmək yolunu tutub. Ona görə də Azərbaycandan vaxt almağa çalışır. Bu məsələdə xarici amillərin rolu o qədər də ciddi deyil. Rusiya və ABŞ üçün orada hansı konstitusiyanın olacağı önəmli deyil.

- Sərhədlərin delimitasiya və demarkasiya prosesinin davamında hansı anlaşmaları gözləyirsiniz? Sizcə, növbəti addım nə olacaq: anklav kəndlərin azadlığı, yoxsa...

- Anklav kəndlərin qaytarılacağından çox danışılır, hətta Zəngəzurdə, eyni zamanda Kərki kəndində müəyyən hazırlıq işlərinin aparılmasından danışılır. Əgər hazırlıq işləri gedirsə, hökumət hərəkətlənmə olacaq. Bu, delimitasiya və demarkasiya ilə bağlı nikbin olmağa əsas verir. Belə görünür ki, Paşinyan hökuməti konstitusiyanın müəyyən dövrə qədər dəyişdirilməməsi, bu məsələdə Azərbaycanın dözümlü göstərməsinin müqabilində ərazi güzəştlərinə üstünlük

"Ermənilərlə barışıq məsələsində tələsməməliyik"

Akif Nağı: "Şuşanın Davos kimi daimi bir məkana çevrilməsini istərdim"

verir. O başa düşür ki, ərazilərimizi də qaytaracaq, konstitusiyasını da dəyişəcək, sadəcə, növbəliliyi istədiyi şəkildə düzməyə çalışır. Delimitasiya ilə bağlı növbəti irəliləyişi Zəngəzur dəhlizi, Mehri istiqamətində, həmçinin Kərki kəndi tərəfdə gözləmək olar.

- Necə bilirsiniz, Zəngəzur dəhlizinin açılmasına, sizcə, hazırda mane olan kimlərdir? Hər halda, bu, cılız Ermənistanın öz fəaliyyəti sayıla bilməz. İran, Fransa, ABŞ, Rusiya, ya başqası?

- Zəngəzur dəhlizinin açılmasında daha çox İran maraqlı deyil. Amma onlar heç kəsə mane olmaq gücündə deyillər. ABŞ bir halda istekli görünür, administrasiyanın "məsələləri tez həll etmək üzrə mütəxəssisi" Obraynın - yeri gəlmişkən, bu şəxsin adının O'Brayn şəklində verilməsini təqdir etmirəm, qrammatik qaydalarımıza hörmətlə yanaşmalıyıq, bizdə bu cür yazılış yoxdur, böyük, kiçik hərflərin öz yerləri var, - davamlı səfərləri, Zəngəzur dəhlizinə dair açıqlamaları təsadüfi deyil. ABŞ bu dəhlizdən iqtisadi maraqları üçün istifadə etməklə yanaşı, İran və Rusiyaya qarşı ciddi siyasi maraqlar da güdür. Rusiya dəhlizin işə düşməsində maraqlıdır, amma onun nəzarəti altında olmasını şərt olaraq qoyur. Bütün bu tərəfləri Ermənistanla birlikdə, həm də dəhlizin Turan Birliyi üçün oynayacağı rol narahat edir. Bu amillərin təsiri altında proses hələ ki ləngiyir.

- Akif bəy, Türk Dövlətləri Təşkilatının Şuşa sammi-

"İranda Azərbaycan türkcəsinin dövlət dili funksiyası bərpa olunmalıdır"

tindən nə gözləyirsiniz? Qarabağ bəyannaməsi imzalanacaq. Orada hansı müddəaların əksini tapması arzuolunandır?

- Növbəti Şuşa sammiti ilk növbədə Türk-Turan Birliyinin daha uca səsle nümayişi olacaq. Bu istiqamətdə ciddi iqtisadi razılaşmaların olacağı, Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı strategiyanın müəyyənləşdiriləcəyi gözlənilir. Eyni zamanda Azərbaycanın ev sahibliyi edəcəyi COP29-a qarşı dəstəyinin nümayiş etdiriləcəyi də gözləniləndir. Türkmənistan tərəddüdlərinə

can münasibətlərini pozmaq mı? Azərbaycanla sülh müqaviləsi imzalanmadan Türkiyə öz qapılarını Ermənistanın üzünə açarmı?

- Ermənilər çalışır ki, Türkiyə ilə münasibətlərini bizdən ayırıb, ayrı bir prosese çevirsinlər. Bununla da Azərbaycan -Türkiyə birliyinə, bütövlükdə Turan Birliyinə zərbə vurmaq istəyirlər. Bugünlərdə iki ölkənin nümayəndə heyətlərinin rəhbərləri Kılıçla Rubinyanın görüşünə xüsusi önəm verməyə çalışırlar. Məncə, bu cəhdlər əbəsdir, üstəlik, Türkiyənin maraqlarına cavab vermir. Ankara başa düşür ki, xoş münasibətlərlə ermənilərin əsassız iddialarına son qoymaq mümkün deyil. Erməni toplumu ancaq güc amili ilə heşabləşir, bunu da Azərbaycan daha yaxşı bacarır.

- Bu günlərin və hətta qarşıdakı iki ayın iki əsas müzakirə mövzularından biri Milli Məclisə seçkilərdir. Partiya olaraq parlament

üçün Bakıya gələ bilər. Bu ehtimalı real sayırsınız mı? Qarabağın işğalda olduğu illərdə ermənilərin Bakıya səfərlərinə etiraz edən Akif Nağı və tərəfdarları bu halda Paşinyana hansısa təpki göstərə bilirlərmi?

- Situasiya dəyişib. Əvvəllər biz məğlub durumda idik, ermənilər "xalq diplomatiyası" adı altında Azərbaycana təslimçi sülhə təhrik etməyə çalışırdı. Biz bunu görür və ermənilərin planlarını pozmaq üçün ən sərt addımlardan, etiraz aksiyalarından da çəkinmirdik. İndi başqa vəziyyətdəyik, ermənilər məğlubiyyətlərini həzm etmək zorundadırlar. Bu mənada Paşinyanın Bakıda tədbirə qatılması bizdən daha çox onlar üçün problemli görünür. Mənim fikrimcə, ermənilərlə nisbətən yaxşı münasibətlərin yaranması, gediş-gəlişə bağlı tələsməli deyil. Ermənilərin törətdikləri cinayətlərin ağı-acısı keçməyib, heç keçən də deyil.

seçkilərində nəcə namizədlə iştirak etmək niyyətinizdir? Şəxsən siz namizədliyinizi hansı dairədən irəli sürəcəksiniz? Ümumiyyətlə, budəfəki parlament seçkilərindən gözləntiləriniz necədir?

- Budəfəki parlament seçkiləri xeyli məsələlərlə əlaqədar əvvəlkilərdən fərqlidir. Qələbəmiz, ərazi bütövlüyümüzün bərpa olunması ilə yanaşı, bəzi siyasi məsələləri qabartmaq istəyirəm. "Siyasi partiyalar haqqında" yeni qanun qəbul edilib, yeni siyasi münasibətlər formalaşdırılıb, sağlam siyasi dialoq mühiti yaradılıb. Xarici mərkəzlərin təsiri altında olan qrupların təsir imkanları məhdudlaşdırılıb, düzgün maarifləndirici iş nəticəsində qaragüruhçu siyasi qüvvələr sosial bazalarını itirib. Çox yaxşı nümunədir ki, siyasi partiyaların yenidən qeydiyyatı ilə təmizlik işləri aparıldı, partiyaların sayı yarıdan çox azaldı. Bu praktikanın parlamentə daşınmasının müsbət nəticələri olardı.

Seçkilərdə təxminən 25 namizədlə iştirak etməyi düşünürük, amma bu rəqəm dəyişə bilər. Mən namizədliyimi Qarabağın hər hansı bölgəsindən, həmçinin Bakının rayonlarından verə bilərəm. Hələ ki dəqiq qərarımız yoxdur.

- Akif bəy, bu arada belə iddialar səsləndi ki, Nikol Paşinyan COP29-da iştirak

Üstəlik, onlardan həmişə pislik görmüşük. Ona görə də bu toplumun varlığını unutmağa, həyatımızdan onları silib atmağa çalışmalıyıq. Şəxsən mənim üçün erməni amili yoxdur, həm tarix, həm də bu günün realığı baxımından mən onları görmürəm, görmək də istəmirəm.

- Bəs İrandakı prezident seçkisindən gözləntiləriniz nədir? İki namizəddən hansı Azərbaycana və azərbaycanlılara münasibəti dəyişə, həmçinin İranın dünyaya açılıma təkan verə bilər?

- Əlbəttə, Məsud Pezeşkian daha uyğundur. O, haradasa mənim çox illərdir müdafiə etdiyim ssenarinin bir hissəsinə bənzəyir. Mənim mövqeyim belədir ki, İran adlanan dövlətin 100 il bundan əvvəlki Azərbaycan mahiyyəti özünə qaytarılmalıdır. 100 il bundan əvvəl Azərbaycan dilinin 1500 illik mövqeyini ləğv etdilər, yerinə fars dilini gətirdilər. İndi əks-proses üçün Azərbaycan türkcəsinin dövlət dili funksiyası bərpa olunmalıdır. Bununla bağlı ilk addımdan sonra dövlətin xarakteri də dəyişəcək. Pezeşkian daxili və xarici siyasətin bir çox sahələrində yeniliklər vəd edir. Bu, İranın dünya, o cümlədən Azərbaycanla münasibətlərinə müsbət təsir göstərə bilər.

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

Elçilik yaşına çatmış Ronaldo

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Deyir bir ağsaqqal ölmüş, uşaqlarını yığır, onlara son öyüdünü vermək istəyir. Tapşırır çoxlu odun, çubuq götürsünlər. Gətirirlər. Sonra deyir indi bu çubuqları bir-bir qırın, qırırlar.

Ağsaqqal bic-bic qımışır, deyir əla, indi qalan çubuqlardan şələ bağlayın. Bağlayırlar, ağsaqqal deyir, əziz uşaqlarım, buyurun, şələni sıdırın. Kişinin böyük oğlu heyvərə şey imiş, şələni qoyur dizinin üstünə, "cart", ortadan bölür. Ağsaqqal pərt olur, uşaqları deyir ki, dedə, öyüd verəcəkdin, onu ver nəhayət. Ağsaqqal deyir: "Əşşi, sizə nə öyüd, eşşək şeysiniz".

Amerikada payızda prezident seçkisi olacaq. Əsas 2 namizədin - hazırkı prezident Baydenin və Trampın teledebatı keçirildi, ilkin rəylərə görə Bayden debati uduzdu. 67 faiz 33-ə nisbətində. Baydenin partiyası, tərəfdarları bundan şok keçiriblər. Ancaq 80-dən çox yaşı olan ağsaqqal geri çəkilmək istəmir. Dirənib. Bunun axırı necə olacaq, mən bilmirəm. Hər halda, vaxtında getməyi bacarmaq özü də bir bacarıq, qoçaqlıqdır. Niyə şitini-şorunu çıxarıb hamını bezdirmək istəyir? Halbuki deyilənə görə Bayden ABŞ üçün babat prezidentlərdən biridir, onun dövründə camaat daha yaxşı yaşayıb, iqtisadiyyat yüksəlib, təhlükəsizliyə ciddi problem yaranmayıb və sairə.

Vaxtında getməməyin necə pis olduğunu futbol azarkeşləri bu Avropa çempionatında, Portuqaliya ilə Sloveniya arasında səkkizdə bir final oyununda əyani gördülər. Məncə, həmin oyunu universitetlərdə, politologiya dərslərində tədris etmək lazımdır. Niyə? Çünki FIFA reytingində dünya üzrə 6-cı Portuqaliya millisi 57-ci yerdəki Sloveniyanı udmaq üçün itin zülmünü çekdi. Hamısı da... Kriştianu Ronaldo üzündən.

Ronaldo Portuqaliyanın, həmçinin dünyanın indiyə qədər gəlib-keçmiş ən güclü futbolçularından biri olub. Tittullarını saymağa başlasaq, gerek sabahacan burada duraq. Qazandığı pulları, xeyriyyəçiliyi, cinsi istismarda, vergidən yayınmaqda suçlanmasını və sairəni də yazsaq, adamın rəngarəng həyatının isbatı kimi. Ancaq hazırda adamın 39 yaşı var. Son illər isə Səudiyyə Ərəbistanı kimi bir zəif liqada top qovur. Deməli, Ronaldo, bütün keçmiş xidmətlərinə baxmayaraq, hazırkı Avropa çempionatına, onun müdhiş dinamikasına uyğun gəlir.

Sloveniya ilə oyunda əski Kriştianu müəllimin yalnız şekli, xəyalı qalmışdı. Adam açıq-aşkar qaçmağa, rəqibi aldatmağa çətinlik çəkirdi. Komanda yoldaşları isə ağsaqqala hörmət əlaməti olaraq bütün cərimə zərbələrini vurmaq üçün ona verirdilər, o da vura bilmirdi. Az qala künc zərbəsi, aut olanda da Kriştianu dəvət edilirdi, hətta bir penaltini vura bilmədi. Kriştianu elə yaşındadır ki, 21 yaşlı Fransişku Konseyanın, 24 yaşlı Vitinyanın, nə bilim, 22 yaşlı Nunu Mendeşin elçiliyinə apar, ağsaqqallıq eləsin.

Halbuki Portuqaliyanın heyətində yetmiş Sloveniyanı qatlayıb dizinin altına qoyacaq oyunçular vardı (öncəki abzasda bir neçəsinin adını yazdım). Sürət, fəndlər, ötürmələr və sairə - gözəl oynayırdılar. Lakin komandanın üzərindən sanki Ronaldo kabusu asılmışdı. Bütün heyət qələbə üçün deyil, Ronaldo üçün oynayırdı. Ronaldo mütləq bu oyunda qol vurmalıydı, rekord təzələməliydi və sairə - açıq, Portuqaliyanın zülmünün səbəbi mənə tam aydın deyildi.

Bax, vaxtında vida etməyəndə hər iş belə olur: sən komanda üçün yox, komanda sən üçün oynamağa başlayır, tənəzzül, çökmə baş verir. Heyət üçün ağır daşa, ballasta çevrilirsən. Yazıq portuqaliyalıların durumunu ağırlaşdırın isə tək ağsaqqalı yola vermək deyildi. Komandanın heyətində 39 yaşlı Kriştianodan da yaşlı başqa oyunçu var. 41 yaşlı müdafiəçi Pepe. 2 ağsaqqal 22 cavanın ömrünü puç etməklə məşğuldur.

İndi söz əlaqədar təşkilatlarındır.

ABŞ Konqresində yuva salmış erməniperəst parlamentarilərin Azərbaycana qarşı hikkəsi bitmir. Amerika erməni lobbisi (ANCA) tərəfindən bəslənən bu zatlar ölkəmizin öz ərazi bütövlüyü və suverenliyini güc yolu ilə bərpa etməsini hələ də qəbul edə bilmir, pisliliklərindən qalmırlar. Hansı pisliliklər ki, hazırda Birləşmiş Ştatların özünün Güney Qafqaz maraqları ilə əslində tam ziddiyyət təşkil edir. Bu da növbəti demarş.

Məlum olub ki, Konqresin Nümayəndələr Palatasının üzvləri - Anna Eşu və Kris Smit Azərbaycanı guya "Dağlıq Qarabağ əhalisinə qarşı etnik təmizləmə apardığına görə" qınayan ikipartiyalı qətnamə layihəsini təqdim ediblər. Təxribatçı ifadələr və iftiralərin, görünməmiş hədyanların yer aldığı layihə ilə bağlı Anna Eşu deyib: "Keçən il Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ (?! - red.) hücumu bölgəni əsrlər boyu öz vətəni sayan erməni icmasının məhvinə (?! - red.) gətirib çıxardı. Azərbaycanın hərəkətləri etnik təmizləmənin bütün anlayışlarına uyğundur və bu şəkildə pislənməlidir. Qətnaməmiz erməni xalqına qarşı törədilmiş vəhşiliklərin (?! - red.) dəqiq siyahısını təqdim edir və ABŞ-in ədaləti bu cinayətlərə (?! - red.) görə cavabdehliyi təmin etmək üçün atmalı olduğu mühüm addımları əks etdirir".

Smit isə iddia edib ki, guya "azərbaycanlıların Dağlıq Qarabağ əhalisinə qarşı apardıqları etnik təmizləmə" onların öz vətənlərində dinc və azad yaşamaq hüquqlarını aradan qaldırmır. "Bizim ikipartiyalı qanun layihəmiz Bayden administrasiyasını İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan hökumətinin davam edən cinayətlərinə (?! - red.) qarşı ermənilərin hüquqlarını qətiyyətlə dəstəkləməyə çağırır", - deyir o sərsəmləyib.

Gözləndiyi kimi, Ermənistandakı separatçı ünsürlər və radikal-revanşistlər xəbəri sevincle qarşılayırlar. Miflik "artsax parlamenti" isə bu barədə ayrıca minnətdarlıq "bəyanat"ı yayıb.

Bəs ikipartiyalı təxribatçı layihə Konqresdə hara kimi irəliləyə bilər, əgər nəzərə alsaq ki, Bakı-Vaşinqton münasibətlərində son vaxtlar bir ilqışma tendensiyası müşahidə edilməkdədir və hər iki tərəfə əlaqələrin dərinləşməsi daha sərfəlidir?

Bundan əvvəl də erməni lobbisinin əlinə baxan konqresmen Adam Şiff və 47 tərəfdarı dövlət katibi Entoni Blinkenə məktubda "Qarabağda kökü kəsilməkdə olan erməni irsi" barədə narahatlıqlarını bölüşüblər. Yeri gəlmişkən, ABŞ Konqresinin Nümayəndələr Palatasının

Erməniperəst konqresmenlər dayanmır - Bakıdan sərt reaksiya

Ermənidən çox erməni olmaq istəyənlərin Azərbaycanla düşmənçiliyi bitmir; hədyanlarla dolu daha bir qətnamə layihəsi irəli sürülüb...

təsis etdiyi "Tom Lantos Human Rights Commission" (rəhbəri qatı erməniperəst Christopher H.Smith) Amerika Erməni Milli Konqresi (ANCA) ilə birgə planlaşdırdığı "Dağlıq Qarabağın süqutundan sonra Azərbaycanda İnsan Hüquqları" adlı tədbirini qeyri-müəyyən müddətə təxirə salıb. Hər halda, rəsmi veb sahifədə tədbirlər sırasında bu adda tədbir artıq yoxdur. Kəsəsi, Konqres erməniperəstlərlə dolub-daşır və dayanmadan "Dağlıq Qarabağın erməni əhalisi" deyib car çəkirlər. Hərçənd nə Ermənistan hökuməti, nə Qarabağı öz xoşu ilə tərk etmiş ermənilər bu dərəcədə həşir qoparır.

"Yeni Müsavat"a danışan professor Qabil Hüseynli hesab edir ki, konqresmenlərin qətnamə layihələri indiyə qədər keçərliliyi. O inanır ki, bu layihə də havada qalacaq və bir müddət sonra sabun köpüyünə çevriləcək. Professorun fikrincə, konqresmenlər lobbipullannın qarşılığını ödəməyə çalışırlar: "Erməni diasporu "artsax" mövzunu gündəmdən çıxmağa imkan vermir. Onlar Paşinyan hökumətinə də müvəqqəti bir iqtidar kimi yanaşırlar. Hesab edirlər ki, nə vaxtsa tarixi fürsət yarana bilər və yenidən Dağlıq Qarabağ onların nəzarətinə keçər. Amma bütün bunlar xülyadır və artıq ermənilərin qayıdışı, orada təzədən qondarma respublika yaratmaq ideyaları çoxdan puç olub. Mənə elə gəlir ki, erməni lobbisinin fəaliyyəti sırf məsələni diqqətdə saxlamağa köklənib. İndiyə qədər Konqres bu cür qanun layihələri, qətnamələr görüb, heç biri qəbul olunmayıb".

Q.Hüseynlinin qənaətinə görə, ABŞ Konqresi heç zaman belə cəfəng qətnamələri təsdiqləməz:

"O'Braynın səfərindən də gördüyü ki, Vaşinqton Bakı ilə münasibətləri pisləşdirmək istəmir. Üstəlik, ABŞ-in gündəmində daha global məsələlər var - Orta dəhliz, bu logistika Rusiya və Çini kənarında saxlamaq, Cənubi Qafqazda təsirlərini gücləndirmək... Axı "artsax" adlı miflik və oyuncaq bir məsələyə niyə diqqət yetirsin ki?!

Ona görə də bundan sonra da ermənilər kampaniyanı gücləndirməyə çalışacaqlar. Bununla sülh prosesinə zərər vurmaq istəyirlər. Eyni zamanda xristian dünyasında rəy formalaşdırmağa çalışırlar ki, guya ermənilər antiterror əməliyyatı səbəbindən Qarabağdan getməyə məcbur qalıblar. Bu əməliyyat isə qısamüddətli oldu, səliqəli həyata keçirildi və dinc erməni yaranmadı. Əgər belə fakt olsaydı, indiyə qədər başımıza qaxınc edərdilər. Odur ki, Qarabağdan ermənilər qovulmayıb, onların kilsələri, ev-əşikləri yerində qalır. BMT missiyası da baxış keçirdi və heç bir etnik təmizləmə əlaməti tapmadı".

Siyasi Hüquqların Müdafiə Mərkəzinin rəhbəri Xəzər Teyyublu qətnamə layihələrinin əski parçası olduğunu, heç bir hüquqi mahiyyət kəsb etmədiyini düşünür. Onun sözlərinə görə, hətta qəbul olunsada belə, tövsiyə xarakteri daşıyacaq: "Qarabağdan köçən ermənilər arasında fərdi qaydada Azərbaycana qarşı məhkəmədə iddiası qaldıran olmayıb. Əgər onlar qovulubsa, etnik təmizləməyə məruz qalan Avropa Məhkəməsinə şikayət göndərə bilərdilər, əmlak davası açardılar. Gördüyünüz kimi, bu müddət ərzində heç bir erməni Xankəndidəki, yaxud Xocavənddəki mülkləri barə-

də iddia irəli sürməyib. Çünki Azərbaycan məhkəmədə vəsatət qaldıra və təklif irəli sürə bilər ki, həmin erməni sakinin Qarabağa qayıdışını, təhlükəsizliyini təmin etməyə hazırıq, gəlsin Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul edib öz evində yaşasın. Buna da həmin erməni razı olmayacaq. Ona görə səslərini çıxarmırlar. Bu halda isə heç bir etnik təmizləmədən söhbət gedə bilməz. Azərbaycan dövləti dəfələrlə çağırış etdi ki, qalın, vətəndaşlığı qəbul edin, evlərinizi tərk etməyin".

Hüquq müdafiəçisinin bildirdiyinə görə, hətta o zaman güzəşt proqramı açıqlandı: "Onlara subsidiya verilməsi, kommunal xərclərdə bəzi imtiyazlar tanındı, Yevlaxda və Xocalıda reintegrasiya ilə bağlı görüşlər keçirildi, amma sonda getməyə qərar verdilər. Həmin zaman da peçenyə, su, şokolad paylandı, avtobuslar təşkil edildi, təcili tibbi yardıma qədər təmin olundu. Onların hüququ beləmi pozulub? O zaman konqresmenlər kor idi? AzTV-nin çəkilişləri qalır, o kadrlara açıb baxsınlar. Hansı etnik təmizləmə, hansı insan hüquqlarının pozulması faktı var? Əksinə, hüquqları pozulan da, didərgin salınan da, etnik təmizləməyə məruz qalan məhz azərbaycanlılar olub. Amma o zaman Konqres "907-ci düzəliş"i qəbul etdi. Onlar gül-gülə, şokolad yeyə-yeyə getdilər, Qarabağın azərbaycanlı sakinləri isə gül-ləbaran altından qaçmağa məcbur qalmışdılar. O baxımdan hər hansı narazılıq varsa, Azərbaycan dövlətinin təklifini yada salsınlar - vətəndaşlığı qəbul edib Xankəndinə qayıtmaq mümkündür".

✉ **Emil SALAMOĞLU,**
 "Yeni Müsavat"

Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh danışıqlarında müəyyən pauza yaranıb. Məlumdur ki, iki ölkənin xarici işlər nazirləri - Ceyhun Bayramov və Ararat Mirzoyan sonuncu dəfə may ayında Almatıda bir araya gəliblər. Hərgah diplomatik yazışmalar davam edir. Az öncə Bakı sülh sənədinin redaktə olunmuş 10-cu variantını İrəvana göndərmişdi. Eyni zamanda amerikalı emissarların regiona səfərləri intensivləşib.

O sırada ötən həftəsonu ABŞ dövlət katibinin Avropa və Avrasiya məsələləri üzrə köməkçisi Ceyms O'Brayn Azərbaycanda oldu (iki həftə qabaq Ermənistana baş çəkmişdi). Bir sıra diqqətçəkən açıqlamalar və mesajlar verdi. Onların real təsirini isə yəqin ki, bir qədər sonra görəcəyik. Əslində isə çox şey kapitulyant tərəfin nə dərəcədə özünü konstruktiv aparaacağından asılı olacaq. Ona görə ki, barışıq və əməkdaşlıq məsələsində Bakıdan asılı nəse qalmayıb. Top çoxdan Ermənistanın meydanındadır. Əgər Qərb, özəlliklə onun aparıcı dövləti ABŞ həqiqətən bölgədə müharibədə yox, möhkəm sülhdə maraqlıdırsa, əlindəki rıçaqlardan istifadə edərək, "qərbçi" Nikol Paşinyan hökumətinə real təsir göstərməlidir.

"Vaşinqton Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirləri (XİN) arasında görüş keçirməyə hazırdır".

Ceyms O'Brayn Bakıda jurnalistlərə açıqlamasında belə deyib. "Söhbət hər iki tərəf üçün nəyin daha faydalı olacağından gedir. Ümid edirəm ki, xarici işlər nazirləri ən qısa zamanda görüşmək imkanı tapacaqlar. Əgər bu, Vaşinqtonda baş verərsə, biz oynaya biləcəyimiz roldan asılı olmayaraq, onları məmnuniyyətlə qəbul edəcəyik. Ancaq bir çox kanallar var və hər iki tərəf effektiv birbaşa əlaqəni dəstəkləyir. Biz bu prosesdə dost kimi iştirak edirik", - o bildirib. "Dost" kimi nə deməkdir? Vasitəçi qismində, ya necə? ABŞ vasitəçiliyə qayıdırmı?

Lakin Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev iyulun 1-də Kanadanın ölkəmizdə yeni təyin olunmuş səfiri Kevin Hamiltonun etimadnaməsini qəbulu zamanı deyib ki, hazırda biz ikitərəfli səviyyədə daha yaxşı nəticələr görürük, kiminsə tərəfindən bu prosesə müdaxilə yoxdur. "Sərhədlərin delimitasiyası, hətta nadir hal olan demarkasiya məsələlərində razılıqlara gələ bilirik", - dövlət başçısı vurğulayıb. Bununla da moderatora ehtiyac olmadığına eymham vur-

Vaşinqton vasitəçiliyə qayıdır? - ondansa İrəvana təzyiq etsin!

Azərbaycan Prezidenti isə "ikiterəfli səviyyədə daha yaxşı nəticələr görürük" mesajı verdi - şərh

rub. Çünki ikitərəfli danışıqlar modeli vasitəçinin iştirakı ilə keçirilən müzakirələrdən daha effektivdir. Üstəlik, Vaşinqton baş diplomatların görüşünü təşkil etməyə başlasa, Rusiya dərhal müdaxilə edəcək. O baxımdan vasitəçilərlə məsafə saxlayaraq danışıqları inkişaf etdirmək labüddür. ABŞ isə yaxşılıq etmək istəyirsə, qarışmasın, əksinə, İrəvana təzyiq göstərməyə başlasın.

Bundan başqa, dövlət başçısı kanadalı səfiri qəbul edərkən onu da bəyan edib ki, Ermənistan konstitusiyaya dəyişiklik etməsə, sülh müqaviləsi olmayacaq. O zaman Vaşinqton sülh sənədi üçün tələsirsə, İrəvanı referenduma getməyə məcbur etməlidir. Ermənistanın nıcatı bütün hüquqi məsələləri tənzimləməsindən asılıdır.

Siyasi ekspert Məhəmməd Əsədullazadənin fikrincə, görüşün Vaşinqton deyil, Almatıda olması daha vacibdir: "Azərbaycan NATO sammitində xarici işlər naziri səviyyəsində təmsil olunacaq. Həmçinin Vaşinqton Ermənistan və Azərbaycan xarici işlər nazirlərinin görüşünün keçirilməsini təklif edib. Vaşinqtonda xarici işlər nazirlərinin görüşünə ehtiyac yoxdur. Onsuz da Azərbaycan və Ermənistan ikitərəfli danışıqları davam etdirir və növbəti görüşün Vaşinqton deyil, Almatıda olması daha vacibdir".

Ekspertə görə, ABŞ Azərbaycanla Ermənistan

arasında açıq vasitəçi olmağa çalışır: "Düzdür, Vaşinqtonun Ermənistana siyasi təzyiqləri fonunda İrəvan bir çox məsələlərdə Azərbaycana güzəştə gedib. Təbii ki, ABŞ Cənubi Qafqazda real sülhün əldə edilməsi fonunda Rusiyanın regionda zəifləməsinə çalışır, Azərbaycanla Ermənistan arasında COP29 konfransınadək sazişin bağlanması istiqamətində ikitərəfli danışıqlar aparır".

Siyasi şərhçi Ramiyə Məmmədova Bakının ABŞ-ın vasitəçiliyinə razı olmayacağına əmindir. Onun zənnincə, çünki bu halda, Azərbaycan Rusiyanın hərəkətlənməyəcəyini görür.

Ekspert ikitərəfli danışıqlar modelini ideal sayır: "Cənab Prezidentin mövqeyi aydın şəkildə ABŞ və Rusiyaya, o cümlədən Avropa İttifaqına çatdırıldı. Artıq bu platformalar fayda verə bilmir. Çünki strateji qarşıdurma və Ukrayna münaqişəsi ucbatından sülh danışıqlarına zərər vururlar. Onlar kömək etmək əvəzinə, ayağımızın altına daş qoyub əngəl olurlar. Təcrübə göstərdi ki, vasitəçilər olmayanda nəticə qazanmaq mümkündür. Delimitasiya prosesi, demarkasiya işi, kəndlərin qaytarılması məhz ikili danışıqların nəticəsidir. Vasitəçilər isə bir qarış torpağın da azad olunmasında müsbət rol oynaya bilməyiblər".

Təhlilçinin gözləntiləri COP29 tədbirlərinə qədər çərçivə sənədi imzalanmasıdır: "Blinkenin köməkçisi

tələsdirir ki, Rusiyanın müharibəyə başı qarışmış deyərək tez sülh müqaviləsini imzalasınlar. Amma bu tələskənliyin arxasında dəhlizin açılması istəyi dayanır. Rusiya və Çini koridordan kənarda qoyacaq bir logistika layihəsi irəli sürülür. Amma ABŞ yanılır, Rusiya müharibə aparmaqla yanaşı, Cənubi Qafqaz proseslərinə müdaxilə edəcək qədər potensiala malikdir".

Siyasi icmalçı Asif Nərimanliya görə də O'Braynın Bakıya hansı planla gəldiyi artıq sirr deyil: "Vaşinqton Mərkəzi Asiyadan Avropaya uzanan Orta dəhlizdən Çini və Rusiyanı kənarlaşdırmaq niyyətindədir. Bunu artıq açıq şəkildə dilə gətirirlər. Burada əsas həlledici məqam kommunikasiyanın hansı məntiqə açılması olacaq. Ermənistan Naxçıvana "maneəsiz keçid" verməkdən imtina edir. Mərkəzi Asiya-Avropa marşrutuna Ermənistanı qoşmaq istəyən ABŞ da "yol məntiqi"nin tərəfdarıdır. Lakin Bakının Naxçıvana çıxışda "Azərbaycandan Azərbaycana prinsipi" ilə bağlı istəyi qəbul edilməyəcəyi təqdirdə, bunun reallaşması çətin görünür. Mümkündür ki, O'Braynın İrəvan və Bakı səfərlərində Naxçıvana çıxışın bu prinsiplər əsasında açılması da müzakirə olunur, yaxud Azərbaycandan Naxçıvana gedən yolun beynəlxalq nəzarət altında olması kimi variantlar da ola bilər. Bütün hallarda Azərbaycan Naxçıvana "maneəsiz keçid" əldə etməlidir".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan və NATO arasında kritik müzakirə

İyulun 2-də müdafiə nazirinin birinci müavini - Azərbaycan Ordusunun Baş Qərargah rəisi general-polkovnik Kərim Vəliyev ölkəmizdə səfərdə olan NATO-nun Brunssum Birgə Qüvvələr Komandanlığının qərargah rəisinin müavini general-mayor Stefan Fikslə görüşüb.

Müdafiə Nazirliyindən Musavat.com-a verilən xəbəyə görə, qonağı salamlayan Baş Qərargah rəisi onu ölkəmizdə görməkdən məmnunluğunu ifadə edib. NATO ilə münasibətlərin cari vəziyyətinin yüksək səviyyədə olduğunu bildirib.

Azərbaycan-NATO əməkdaşlığının bundan sonra da hər iki tərəf üçün faydalı olacağı və səmərəli görüşlərin davam etdiriləcəyi əminliklə qeyd edilib.

NATO-nun Əməliyyat İmkanları Konsepsiyası çərçivəsində Şimali Atlantika Alyansının bölmələrimizin hazırlığına böyük töhfə verdiyini bildiren general-polkovnik Kərim Vəliyev bunun yüksək qiymətləndirildiyini xüsusi vurğulayıb.

General-mayor Fiks isə öz növbəsində Azərbaycana növbəti səfərindən məmnun olduğunu qeyd edib. Azərbaycanla qarşılıqlı münasibətlərin daha da inkişaf etdirilməsinin vacibliyini vurğulayıb.

Azərbaycan Ordusunun hərbi qulluqçularının sülhməramlı missiyalarda, eləcə də NATO ilə tərəfdaşlıq çərçivəsində digər sahələrdə peşəkar fəaliyyətinin müsbət qiymətləndirildiyi qeyd olunub.

Görüşdə həmçinin qarşılıqlı maraq doğuran bir sıra digər məsələlər ətrafında geniş fikir mübadiləsi aparılıb.

Yaşar Gülər sərt danışdı - "Qaçılmaz son yaxındır, əzəcəyik"

Türkiyə heç vaxt separatçı təşkilatın cənub sərhədlərimiz yaxınlığında terror dəhlizi yaratmasına icazə verməyəcək.

Bunu Türkiyə müdafiə naziri Yaşar Gülər deyib.

"Göstərdiyimiz six təzyiq sayəsində son vaxtlar terror təşkilatına qatılmanın az qala sıfıra endiyi və təslim olan terrorçuların sayının getdikcə artdığını görürük. Təşkilatın qondarma liderlərinin müxtəlif bəhanələrlə əməliyyat bölgələrini tərk edərək daha təhlükəsiz hesab etdikləri arxa bölgələrə qaçdıqlarını da bilir. Terror təşkilatı üzvləri hara qaçsalar da, türk əsgərinin polad pəncəsi altında əzilməkdən qurtula bilməyəcəklər və terrorla mübarizəmiz təərəddüdsüz davam edəcək", - müdafiə naziri bildirib.

Yaşar Gülər vurğulayıb ki, süqut edən terror təşkilatının qaçılmaz sonu günü-gündən yaxınlaşır: "Terror təşkilatının Suriyanın şimalında "terror dövləti" qurmaq cəhdinin bir mərhələsi kimi gördüyümüz "muxtərək hökumət və bələdiyyə seçkiləri" fəaliyyətlərini qəti şəkildə rədd edirik. Suriyanı parçalamaq və xalqının iradəsini zəbt etmək üçün edilən bu cəhdlər əbəddir. Çünki biz heç vaxt separatçı təşkilatın cənub sərhədlərimiz yaxınlığında terror dəhlizi yaratmasına icazə verməyəcəyik.

Xatırlatmaq istərdim ki, ölkəmiz özünümüdafiə çərçivəsində həyata keçirdiyi əməliyyatlarla hədəfə alınan terror dəhlizinin qarşısını kəsib, Suriya və İraqın ərazi bütövlüyü və suverenliyinin qorunmasına töhfə verib və bu məsələdə öz qətiyyətli mövqeyini qoruyub saxlayır" (Teleqraf.com).

"Artıq bu imkanımızı itirmişik, Zəngəzur..." - Oskanyan

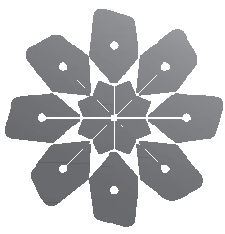
Artıq beynəlxalq gündəmdə Qarabağ münaqişəsi yox, Zəngəzur dəhlizinin açılması məsələsidir.

Bunu Ermənistanın keçmiş xarici işlər naziri Vardan Oskanyan deyib (Teleqraf.com).

Onun sözlərinə görə, Qarabağ münaqişəsinin həllindən sonra Zəngəzurun dərhal gündəmə gəlməsi təsadüfi deyil: "Bu, ABŞ-a lazımdır, Rusiyaya lazımdır, Türkiyəyə lazımdır, İrana lazımdır, Çin və Hindistana lazımdır".

Oskanyan belə bir qərara fikir də səsləndirib: "Əgər bu gün Ermənistanın xarici işlər naziri mən olsaydım, beş dəqiqəyə bu məsələni gündəmdən çıxardardım".

Sabiq nazirin fikrincə, Ermənistan müharibədən sonra danışıqların gündəliyini dəyişmək üçün bir çox imkanlarını itirib.

**Azərbaycan
Respublikasının
Mədlanın İnkişafı
Agentliyi**

İşğaldan azad olunmuş ərazilərə "Böyük Qayıdış"

"Qarabağa Böyük Qayıdış" proqramı çərçivəsində məcburi köçkünlərin öz keçmiş dedə-baba yurdlarına qayıdış prosesi davam edir. Son olaraq, növbəti köç karvanı Laçına yola salınıb. Bu mərhələdə Laçın şəhərinə daha 21 ailə - 65 nəfər köçürülüb. Bununla da işğaldan azad olunan bu əraziyə 534 ailənin, yeni 1971 nəfərin daimi məskunlaşması təmin edilib.

Yeni köçürülən ailələrin mənzillərinin açarlarının təqdimat mərasimi keçirilib. Mərasimdə Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsi və Laçın rayonunda Bərpa, Tikinti və İdarəetmə Xidmətinin nümayəndələrinin rəsmiləri iştirak edəblər.

Əvvəlcə Azərbaycan Mənzilləşmə Agentliyinin (ANAMA) əməkdaşları yeni köçürülən ailələrə mina və partlamamış silah-sursatların təhlükəsi barədə ətraflı məlumat verib. Onlara tanımadıqları naməlum əşyalar və cisimlərdən uzaq durmaları və belə hallarla qarşılaşdıqları zaman aidiyyəti qurumlara xəbər vermələri tövsiyə olunub.

Köçürülən ailələr vaxtilə yaşadıkları, işğala son qoyulduqdan sonra bərpa edilən və ya yenidən tikilən evlərdə məskunlaşacaqlar.

Bu gündəlik Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərinə dövlət proqramı çərçivəsində 16 milyard manatdan

çox vəsait ayrılıb. Bunu İqtisadiyyat Nazirliyinin Ərazilərin bərpası və inkişafı şöbəsinin müdiri Zəmin Bədirxanov bildirib (Axar.az).

"Bununla yanaşı, özəl sektorun da bərpa-quruculuq işlərində iştirakını dəstəkləyirik və təşviq edirik. Hazırda həm dövlət-özəl tərəfdaşlığı, həm də birbaşa investisiya ilə bir sıra sahibkar həmin ərazilərdə fəaliyyət göstərir", - deyir o qeyd edib.

Ədalət, Hüquq və Demokratiya Partiyası sədrinin müavini, politoloq Niyaməddin Orduxanlı Böyük Qayıdış prosesinin birbaşa ölkə başçısının nəzarətində olduğunu bildirdi:

"Prezident İlham Əliyev Qarabağı işğaldan azad etdikdən dərhal sonra Qarabağa Böyük Qayıdış konsepsiyası çox sürətlə həyata keçirilir. 30 il işğal altında qalan 20% ərazimizin böyük əksəriyyəti erməni vandalizmi ilə qarşılaşmışdı. Həqiqətən də biz bunun canlı şahid-

Böyük Qayıdış

YENİ ÜSAVAT
N 113 (8486) 3 iyul 2024

"Tezliklə daha çox soydaşımız Qarabağa qayıdacaq"

Niyaməddin Orduxanlı: "Qarabağa qayıdış birbaşa Prezidentin nəzarətindədir"

ləri olduq. Ermənilər bu ərazilərdə daşı daş üstündə qoymamışdılar. İnfrastruktur məhv edilmişdi. Minlərlə ev dağıdılmışdı. Yollar yox olmuşdu. Kommunikasiya xətləri yox idi.

Ən böyük problemlərdən biri o idi ki, ərazinin böyük hissəsi zəhərlənmişdi, yeni minalınmışdı. Təxmini hesablamalara görə, yüz minlərlə piyada və tank əleyhinə mina basdır-

lib. Yeri gəlmişkən, SSRİ zamanında sovet mina zavodu Ermənistanda olub və bu günə qədər də həmin zavod fəaliyyətini davam etdirir. Bu səbəbdən ermənilər böyük ərazini minalayıb. Mina amili də qayıdış prosesini müəyyən qədər ləngidir.

Ancaq buna baxmayaraq, mina təmizləmə işləri tam sürətlə həyata keçirilir. Cənab Prezident İlham Əliyev Qara-

bağ və ətraf rayonların hamısına qayıdış prosesini həyata keçirir. Xüsusi nümayəndəliklərlə görüşündəki tapşırıqlar və Prezidentin tez-tez Qarabağa səfəri buna bir daha sübutdur. Aparılan tikinti və quruculuq işlərinə özünün nəzarət etməsi də bir daha sübut edir ki, Qarabağa qayıdış birbaşa Prezidentin nəzarətindədir. Bunun nəticəsidir ki, bir sıra bölgələrə əhalinin qayıd-

şı təmin edilir. Zəngilan, Şuşa, Laçın və digər ərazilərə keçmiş məcburi köçkünlərin qayıdışını görürük. Prezidentin tapşırığı əsasında hər il dövlət büdcəsindən təxminən 2 milyard manata yaxın vəsait ayrılır.

Dəfələrlə həmin ərazilərə səfərlər etmişik. İşğaldan azad olunmuş ələ bir ərazi yoxdur ki, abadlıq, quruculuq və tikinti işləri aparılmasın. Çox təəssüfəddir ki, bir milyona yaxın insanın evinin bərpasına, qurulmasına dünya birliyi, beynəlxalq təşkilatlar, humanitar təşkilatlar heç bir dəstək nü-

mayış etdirmir. Bu, çox ədalətsiz yanaşmadır. Azərbaycana qarşı haqsızlıqdır. Hətta beynəlxalq humanitar təşkilatlar Qarabağa bağlı heç bir addım atmır. Ancaq ermənilərin etdiklərinin onda birini biz etmiş olsaydıq, bəlkə də çoxdan Azərbaycandan təzminat almışdırlar.

Azərbaycan bütün dünyaya sübut edir ki, biz öz gücümüz hesabına vətəndaşlarımızın öz dedə-baba torpaqlarına qayıtmağını təmin edirik. İnandırım ki, qısa müddət ərzində məhv edilmiş ərazilərdə bu cür işlərin görülməsinə ələ həmin dövlətlər gözləmir. Təbii ki, bunun əsas səbəbkarı İlham Əliyevin fəaliyyətidir. Xalqımız çox inanır ki, yaxın gələcəkdə Qarabağa qayıdış daha çox soydaşlarımızı əhatə edəcək".

Azərbaycan Respublikasının Mədlanın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Cavanşir ABBASLI

Orduya çağırışda yeni qayda - "neqodni" pəncərəsi bağlanır?

Hərbi ekspertlər dəyişikliyi zəruri edən səbəblərdən danışdılar: "Məsələlərin böyük qismi həll olunacaq, ancaq yüzdə-yüz hamının razı qalacağı bir sistem də yoxdur..."

Prezident İlham Əliyevin imzaladığı fərmana əsasən hərbi xidmətə çağırışla bağlı yeni qaydalar müəyyənənib. Yeni qaydalar iyulun 1-dən qüvvəyə minib.

Hazırkı qaydalara əsasən hərbi xidmətə çağırılan çağırışçılar ilkin olaraq hərbi komissarlıqlarda müayinədən keçirilir, digər zəruri hallarda isə müalicə müəssisələrində müqayinədən keçirlər. Yeni nəticə olaraq şəxsin hərbi xidmətə yararlı olub-olmaması ilə bağlı Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin nəzdində olan hərbi həkim komissiyası qərar verirdi.

Iyulun 1-dən etibarən isə Səfərbərlik Xidmətinin hərbi həkim komissiyası bu qərarı verə bilməyəcək. Həmin yekun tibbi müayinə nazirliyin tabeliyində Dövlət Tibbi-Sosial Ekspertiza və Reabilitasiya Agentliyi tərəfindən hərbi həkim komissiyalarının tibbi müayinə nəticələri və müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırılan vətəndaşların əyani tibbi mü-

ayinəsi əsasında aparılacaq. Dəyişiklikdə məqsəd isə bu sahədə olan neqativ halların qarşısını almaqdır.

Bəs yeni qaydalar neqativ halların qarşısını nə dərəcədə ala biləcək? "Neqodni" pəncərəsi həmişəlik bağlanacaq?

"Tərxis Olunmuş Hərbiçilərin Gəncləri Maarifləndirmə" İctimai Birliyinin sədri Emin Həsənlı bu istiqamətdə islahatların qətiyyətli şəkildə aparılacağını

bildirdi: "Azərbaycanda bir çox sahələr üzrə ard-arda islahatlar aparılır, o cümlədən Silahlı Qüvvələrdə, ordu quruculuğu və ordu quruculuğunun tərkib hissəsi olan çağırış sistemində. Qeyd etdiyiniz bu istiqamətdə insanları narahat edən məsələlər var idi. Hesab edirəm ki, bu məsələlərin böyük qismi həll olunacaq. Yüzdə-yüz hamının razı qalacağı bir sistem də yoxdur.

Bilirsiniz ki, əlilliyin müəy-

yen edilməsi Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyində aparılır. Bu məsələdə də ilkin olaraq qeydiyyatın aparılması, Hərbi Həkim Komissiyasının rəyinin Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyində verilməsi gələcəkdə həmin şəxslərə əlilliyinin verilib-verilməməsi məsələsini ortaya çıxaracaq. Bu baxımdan bu məsələnin də önəmi çoxdur. Gələcəkdə bu istiqamətdə yaranan problemlər də aradan qal-

dırılacaq. Amma bu islahatlardan tam şəkildə razı qalınacaq deyilən bir məsələ də yoxdur. Ümid edirəm ki, böyük bir hissə aparılan bu islahatlardan məmnun olacaq.

Hər bir məsələ ölçülüb-biçilib. Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyində bu rəyin verilməsi Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin yeni rəhbərliyindən gəlib. Yeni rəhbərlik təşəbbüsü yüksək qiymətləndirildi və belə bir fərman verildi. İkili nəzarət olduğundan vətəndaşlar da məsələyə məsuliyyətli yanaşacaqlar. Düşünürəm ki, bu istiqamətdə aparılacaq islahatlar qətiyyətli olacaq və daha çox insana şamil olunacaq, ümumilikdə vətəndaşlarımız bundan məmnun qalacaqlar".

Hərbi ekspert Səxavət Məmməd hesab edir ki, hərbiçiyə ehtiyac yarandıq üçün belə qərar verilib: "44 günlük müharibədən əvvəl Azərbaycanda 4 ordu korpusu, bir də Naxçıvanda Əlahiddə Ümumqoşun Ordusu vardı. Müharibə vaxtı korpusların sayı 6-a qalxdı, hazırda isə Əlahiddə Ümumqoşun Ordusundan əlavə 5 ordu korpusu mövcuddur. Yeni müharibədən sonra Azərbaycan Ordusunda əsgər ehtiyacı artıb. Bundan əlavə, sərhədlər uzandıq üçün Sərhəd Qoşunlarının da əsgər ehtiyacı artıb. Dolayısı ilə əvvəl "neqodni"lara göz yumulurdusa, indi belə

bir şans yoxdur. Fikrimcə, tək-cə rüşvətxorluğun kökünü kəsilməsi, saxta yararsızlara qarşı mübarizədən daha çox ehtiyac məsələsi dövləti bu addımı atmağa sövq etdi.

Burada bir məsələyə də diqqət çəkmək istəyirəm. Azərbaycanda ən etibarsız qurum tibb sahəsindəkilərdir. İstər əlillik, istər çağırışla bağlı tibb qurumlarına etibar edilmir. Mütləq şəkildə əlavə komissiyalar yaradılsın. Əvvəl rahatlıqla, bir neçə min manata "neqodni" almaq mümkün idi, ancaq son vaxtlar səfərbərlik xidmətləri pul görəndə ələ bil qutuda ilan görürlər. Buna səbəb isə araşdırmalar, həbslərdir. Dolayısı ilə səfərbərlik xidmətləri artıq risk etmirlər. Bundan sonra isə onlar istəsələr də kimisə "neqodni" çıxara bilməyəcəklər.

Hesab edirəm ki, yeni sistemin də problemləri çıxacaq. Çünki bir qayda olaraq Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi "vur deyəndə, öldürür". Əlillik məsələsi ilə bağlı problemləri görürük. Ucdan tutma hər kəsin orduya göndərilməsi də komandirlər üçün problemdir. Orduya sağlamlıq, xidmət edə biləcək şəxslər lazımdır. Xəstə, sözdə yararlılar şəxsen mən xidmət edən dövrə də problem yaradırdı. Ona görə də bu işi ələ təşkil etmək lazımdır ki, ordu da işini düzgün qura bilsin".

□ **Cavanşir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

Rusiya-Ukrayna müharibəsinin bu il başa çatacağı haqda söhbətlər, iddialar artıb. Bu qənaətə gəlməyə Ukrayna prezidenti Vladimir Zelenskinin açıqlamaları əsas verir, ancaq təkcə o deyil. Bənzər iddialar Rusiya tərəfdən də var.

irəliləmək fikrindən vaz keçməlidir.

ABŞ-da Tramp və onun kimi düşüncələrin fikrincə, Rusiyanın maraqları ilə he-sablaşmaq, tələb etdiklərini vermək lazımdır ki, bu müharibə yeni, qanlı, qırğınlı mərhələyə adlansın.

Putinin iki dodağının arasındadır. O istəsə, müharibə bitəcək, istəməsə, dünyada Rusiya-Ukrayna savaşını bitirə biləcək ikinci bir qüvvə yoxdur.

Bəs Putin öz planlarını yarımçıq saxlamağa, ya da ordusunu indiyədək irəlilədi-

hizatını öz üzərinə götürsün, Ukrayna NATO-ya və ya bundan sonra yaradılacaq hər hansı bir alyansa qoşulmasın, şəxsi heyəti 350 mindən artıq olan ordu saxlamasın və s.

Əslində bunlar Ukrayna üçün ağır şərtlərdir,

Nikolun hiyləgər siyasəti: Rusiyaya nələr ötürür?

“İki ölkənin müxtəlif rəsmiləri tərəfindən hansı qarşılıqlı ittihamlar səsləndirilməsindən asılı olmayaraq, Ermənistanla Rusiya arasında iqtisadi əlaqələr dərinləşir”.

Bu sözləri erməni mediasına açıqlamasında iqtisadçı ekspert Suren Parsyan Ermənistan hakimiyyətinin Qərbə meyil etməsi məsələsini şərh edərkən bildirib (Axez.az).

O bildirib ki, bu ilin ilk 4 ayında Ermənistanın xarici ticarətinin 60 faizi Rusiya ilə olub - 2023-cü ildə bu rəqəm cəmi 35-40 faiz təşkil edib: “Məsələn, Qərbin sanksiyaları fonunda Ermənistan Rusiyaya müxtəlif avadanlıq və mexanizmlərin alınması və onların Rusiya Federasiyasına çatdırılması probleminin həllində kömək edir. Bunun da sayəsində Ermənistandan avadanlıqların reeksportu ilə məşğul olan şirkət bu ilin birinci rübündə 1000 iri vergi ödəyicisi siyahısına başçılıq edib.

Bundan əlavə, son 5 ay ərzində Rusiya Ermənistan vasitəsilə təxminən 4,5 milyard dollar dəyərində qızıl sata bilib”.

Parsyan Ermənistanın hazırda açıq-aşkar rusiayönlü siyasət yürütməməsini normal hesab edir, əks halda, Qərbin respublikaya qarşı sanksiyaları gələrdi: “Nəticədə biz Rusiya ilə ixrac, idxal və transfer imkanlarını itirərdik. Ermənistan hökuməti qərbyönlü siyasət nümayiş etdirir, amma praktikada Rusiya ilə sıx maliyyə-iqtisadi əlaqələri var”.

Parsyan Ermənistan hakimiyyətinin qərbyönlü bəyanatlarına cavab olaraq enerji daşıyıcılarının qiymətinin artması və ixracla bağlı problemlər barədə Rusiyadan xəbərdarlıqların səslənməsini təbii hesab edir:

“Unutmayaq ki, Ermənistan enerji resurslarının 80%-ni Rusiyadan idxal edir. Ermənistanın şimalında fəlakət baş verəndə Rusiyanın Cənubi Qafqaz Dəmir Yolu çox qısa müddətdə, təxminən iki həftə ərzində dəmir yolunun fəaliyyətini bərpa etdi - halbuki bu, 2-3 ay çəkəliydə. Ermənistan enerji resurslarının idxalı eyni sürətlə davam etdi, Cənubi Qafqaz Dəmir Yolu bunu gecikdirə bilirdi, amma etmədi. Eyni şey müxtəlif səbəblərdən vaxtaşırı bağlanan Yuxarı Lars keçid məntəqəsinə də aiddir”.

İrandan İsrailə hədə: ““Hizbullah”ı müdafiə edəcəyik...”

“İsrail Livana qarşı genişmiqyaslı müharibəyə başlasa, İran “Hizbullah” hərəkətini dəstəkləmək üçün əlindən gələni edəcək”.

Musavat.com xəbər verir ki, bunu İranın ruhani lideri Ayətullah Əli Xame-neyinin müşaviri, İranın Beynəlxalq Əlaqələr üzrə Strateji Şurasının rəhbəri Kamal Xarazi “Financial Times” qəzetinə müsahibəsində deyib.

“Belə bir vəziyyətdə “Hizbullah”ı hər vasitə ilə dəstəkləməkdən başqa çarəmiz olmayacaq” deyən Xarazi İranın genişmiqyaslı qarşিদurma halında şie hərəkətinə hərbi dəstək olub-olmayacağı ilə bağlı suala cavab olaraq vurğulayıb: “Bütün Livan xalqı, ərəb ölkələri və müqavimət oxu İsrailə qarşı Livanı dəstəkləyəcək”.

İran liderinin müşavirinin fikrincə, münəqişənin daha da gərginləşməsi və genişlənməsi nə İranın, nə də Birləşmiş Ştatların maraqlarına uyğun gəlir.

İyunun 29-da İranın BMT-dəki daimi nümayəndəliyi bəyanat yayaraq qeyd edib ki, Tehran İsrailin Livanda genişmiqyaslı hərbi əməliyyat keçirəcəyi ilə bağlı təhdidlərinə psixoloji təzyiq kimi baxır, lakin İsrail tərəfinin Livan istiqamətində genişmiqyaslı hərbi əməliyyatlara başlaması məhvə səbəb olacaq.

İyunun ortalarında İsrail ordusu Livana hücum əməliyyatı planını təsdiqləyib. Qəzza zolağında Fələstinin HƏMAS radikal hərəkətinə qarşı əməliyyatdan sonra İsrail hakimiyyətinin HƏMAS kimi İsrailə qarşı fəaliyyət göstərən, vaxtaşırı şimaldan yəhudi dövlətinin ərazisini atəşə tutan “Hizbullah” qüvvələrinə eyni vaxtda zərbələr endirməsi gözlənilir.

□ Nigar HƏSƏNLİ,
Musavat.com

Rusiyanın sülh şərtləri bilindi

Nazir xüsusi təyyarə ilə Vaşinqtona hansı planı aparıb?

ABŞ və Avropa ölkələri də bu mənasız müharibənin, gənc insanların amansızcasına qırğınının bütün Avropanı və dünyanı odlara qalamadan dayandırılması üçün ard-arda təşəbbüslər göstərirlər.

Əslində hamı bu qanlı savaştan, dövlətlərin iqtisadi tənəzzülünə səbəb olan qarşılıqlı sanksiyalardan, müharibə psixozundan usanıb. Hamı istəyir ki, sülh və əmin-amanlıq olsun. Ancaq buna necə nail olmağın optimal yolunu heç kəs bilmir. Hər tərəfin problemə öz baxışı, öz şərtləri var.

Rusiya tərəfdən müharibənin bu il bitəcəyi barədə iddiaları əsasən Medvedyev və Roqozin kimi “qırğılar” səsləndirirlər. Onların fikrincə, Kiyev təslim olacaq, Ukrayna işğal ediləcək, Ukrayna “neonasistlər”i qırğına veriləcək və müharibə bitəcək. Öz vətənlərini müdafiə edən “neonasistlər” isə bu fikri bölüşməzlər, onların düşüncəsinə görə, Rusiya işğal etdiyi ərazilərdən çekilməli, Donbası, Kırımı Ukraynaya qaytarmalı, Ukraynaya vurduğu ziyana görə təminat ödəməli və müharibə bu zəminə bitməlidir.

Avropa ölkələrinin çoxu Ukrayna rəhbərliyi kimi düşüncə və hesab edir ki, Rusiya aqressiv siyasətindən əl çəkməli, gerçək müstəqilliyə nail olmaq istəyən postsovet ölkələrinə azadlıq verməli, özünə yığışmalıdır. Avropadakı bəzi ölkələr (Serbiya, Macarıstan və s.) düşünür ki, Rusiyanın indiyə qədər tutduğu torpaqlar özünə qalmaq şərti ilə müharibə dayandırılmalıdır və Moskva qərb istiqamətinə

Məsələyə fərqli baxışları olan başqa hərbi-siyasi da irələr də var. Məsələn, Çin üzə beynəlxalq sülhdən danışsa da, əslində Rusiya-Ukrayna müharibəsinin davam etməsində maraqlıdır. Çünki bu, mahiyyətə, Rusiya-ABŞ müharibəsidir. Əgər ABŞ bu müharibədə Rusiyanı çökdürsə, növbəti hədəfin Çin olacağını Pekində gözəl başa düşürlər. Bu savaş isə həm hərbi, həm siyasi, həm də iqtisadi planda ən çox Çin dövlətinin işinə yararır.

Bu, heç də Putin-Zelenski müharibəsi deyil. Hərçənd ya Zelenski, ya da Putin qəfildən hakimiyyətdən getsə, münəqişənin çözülməsi yolunda qapı açıla bilər. İndilikdə Zelenskinin devrilməsi Ukraynanın kapitulyasiyası şərti ilə müharibənin dayandırılması demək olar. Ancaq Putinin hakimiyyətdən getməsi Rusiya-Ukrayna savaşının heç-heçə bitməsinə, hətta 2014-cü ildən əvvəlki mövqelərə qayıtmasına gətirib çıxara bilər.

Hazırda müharibənin dayandırılması əmri bir nəfərin - RF prezidenti Vladimir

yi yerdən geri çəkməyə hazır və razıdır? Əsla razı və hazır deyil. O, elə xarakterli rəhbərlərdəndir ki, “Pirr qələbəsi”nə belə razı olar, nəinki tarixdə barəsində “uduzdu, qayıtdı” yazılması.

Ukraynalı jurnalist Dmitri Qordonun yaydığı videoçıxışda belə bir iddia var ki, bu yaxınlarda Rusiyanın daxili işlər naziri Vladimir Kolkoltsov birbaşa Moskvadan havaya qalxan təyyarə ilə ABŞ-a uçub və bu ölkənin rəhbərliyinə Ukraynada müharibənin dayandırılmasına dair sülh sazişinin detallarını aparıb.

Həmin sənəddə bir sıra incəliklər var və bu, Rusiyanın indiyə qədər səsləndirdiyi tələb və şərtlərin bir qədər yumşaldılmış məcmusudur. Məsələn, Rusiya tələb edir ki, Ukrayna Luqansk və Donetsk əlində qalan ərazilərdən çıxsın, əvəzində Zaporozhyeni alsın, Kırım iki ölkənin ortaq idarəçiliyində olsun və tamamilə hərbsizləşdirilsin. Ayrıca Kiyevin üzərinə beynəlxalq öhdəlik qoyulsun ki, Krima aparan yola maneə törətməsin, yarımadaın su təc-

onun müharibədə kapitulyasiya ilə qurtulması deməkdir.

Bu baxımdan Rusiya-Ukrayna savaşının bu il bitməsi ehtimalı hələlik ehtimaldır. Bunun gerçəkləşməsi üçün ilk növbədə militarist ritorika dəyişməlidir. Sülh danışıqları masasının arxasına “vur, vurma”, - deyə nüvə müharibəsi təhdidi sovrula-sovrula keçmək mümkün deyil. Kim bilir, bəlkə bu xüsusta optimist olanların əlində daha tutarlı arqumentlər var?

Bununla belə, dünya birliyinin yavaş-yavaş “şərtlər nə olur-olsun, müharibə başa çatmalıdır” fikrinə gəlməsi faktıdır və bu, savaşın başa çatmasına səbəb ola bilər. Ancaq bu halda hər şey Ukraynanın ziyanına olacaq.

Belə bir ehtimal da var ki, sülh söhbətlərinin artması son dərəcə gərginləşmiş, artıq düşmənlərə taktiki nüvə zərbələri endirmək fikrinə dolmaqda olan Rusiya rəhbərliyinin qolunu boşaltmaq, fikrini yaxşılaşdırmağa doğru dəyişmək səciyyəsi daşıyır.

□ Araz ALTAYLI,
Musavat.com

Artıq 3 gündür Azərbaycanda rəqabət mühitini tənzimləyən yeni sənəd - Rəqabət Məcəlləsi qüvvəyə minib. İlk layihəsi 2006-cı ildə hazırlanan, ondan ötən 17 ildə hökumət kabinetindən keçib Milli Məclisə gəlib çata bilməyən bu sənəd nəyə görə vacibdir?

Uzun illər boyu xarici məsləhətçilərin, yerli ekspertlərin verdiyi rəylərə görə, Azərbaycanda ifrat həddə çatmış inhisarlaşmanın qarşısını almaq, xüsusilə də kiçik və orta sahibkarlığın inkişafına şərait yaratmaq üçün hüquqi bazanın bir sənəddə toplanması, konkret çərçivələrin müəyyənəlməsi Rəqabət Məcəlləsinin qəbulunu zəruri edirdi. Bu oturmuş rəy həm də cəmiyyətin fikrinə çevrilmişdi. İndi artıq hamının gözlədiyi sənəd qəbul edilib, iyulun 1-dən də qüvvəyə minib.

Rəqabət Məcəlləsində nələr var?

Rəsmi məlumatlara görə, 12 fəsil, 84 maddədən ibarət Rəqabət Məcəlləsi Azərbaycanda azad və sağlam rəqabətin təmin olunması, qorunması və inkişafının ümumi əsaslarını, rəqabət qanunvericiliyinə əməl edilməsinə dövlət nəzarətini, rəqabət sahəsində tənzimlənməni, təbii inhisarlarla bağlı dövlət tənzimlənməsinin təşkilati və hüquqi əsaslarını, bazar subyektlərinin hüquqlarını və vəzifələrini, habelə rəqabət qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyəti müəyyən edir, sahibkarlıq fəaliyyəti daxil olmaqla iqtisadi fəaliyyətin ədalətli üsullarla aparılmasına na hüquqi zəmin yaradır.

Məcəlləyə əsasən rəqabət qanunvericiliyinin pozulması haqqında işlərə baxılması və qanun pozuntularının aradan qaldırılması məqsədilə rəqabət orqanı tərəfindən rəqabət komissiyası yaradılır. Rəqabət komissiyasının yaradılması, tərkibi, rəqabət komissiyası tərəfindən işlərə baxılması və qərarların qəbul edilməsi qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən təsdiq olunur.

Bir təsərrüfat subyekti 50 faiz və daha çox bazar payına malik olduqda, müvafiq bazarda hərəkətləri birbaşa və ya dolayı yolla birgə xarakter daşıyan, hər biri 10 faizdən çox bazar payına malik olan 2 (iki) və daha çox təsərrüfat subyekti (ən çox paya malik olanlar əsas götürülməklə) iki və ya üç təsərrüfat subyektinin birgə bazar payı 50 faizdən çox olduqda; dörd və ya beş təsərrüfat subyektinin birgə bazar payı 70 faizdən çox olduqda hökmran mövqe tutmuş hesab edilir.

Maliyyə institutlarının hökmran mövqeyinin müəyyən edilməsi şərtləri (bazar

payının hədləri və müəyyən edilməsi meyarları) rəqabət orqanı ilə razılaşdırmaqla Mərkəzi Bankın təklifi əsasında müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən olunur.

Bundan əlavə, müvafiq bazarda 50 faizdən az, lakin 35 faizdən çox bazar payına malik olan təsərrüfat sub-

toxunan (və ya toxuna bilən) hərəkətləri (hərəkətsizliyi) qadağan edilir. Bu hərəkət və hərəkətsizliklərə dövlət və bələdiyyə mülkiyyətində olmayan təsərrüfat subyektlərinə məhsulun istehsalı və satışı üzrə, həmçinin müəyyən kateqoriya müştərilərin üstünlük verilməklə təchiz edilməsi və ya bəzi müqavilələrin bağlanması

yaların, vergi və digər ödənişlər üzrə güzəşt və azaldmaların verilməsi, dövlət və bələdiyyə mülkiyyətində olan vəsaitdən güzəştli şərtlərlə istifadə etmək imkanının yaradılması; müəyyən məhsulun alışı, satışı, istehsalı, idxalı və ixracının, müəyyən sahibkarlıq fəaliyyəti növü ilə məşğul olmanın, habelə yeni müəssisələrin,

yaradılması; yeni təsərrüfat subyektlərinin bazara daxil olmasına maneələrin yaradılması; təsərrüfat subyektlərinin maddi ehtiyatlarla təchiz olunması üçün mərkəzləşdirilmiş qaydada təchizat kanallarının yaradılması; qarşılıqlı əvəz oluna bilən məhsulların istehsalına, idxalına və ixracına nəzarətin həyata keçirilməsi;

dür. Bu gözləntilərin mərkəzində dayanan işə aşağı-yuxarı eynidir: inhisarçılıq aradan qalxacaq, qiymətlərin əsassız bahalaşmasının qarşısı alınacaq, kiçik və orta sahibkarlar üçün fərsətlər yaranacaq. Bir çox sahibkarlar ən azı inhisarçıların addımlarından dövlət orqanlarına şikayət etmək üçün hüquqi əsas yarandığını deyirlər: indiyədək hansısa inhisarçının, totalım, əsassız qiymət siyasətinə dair harasa müraciət edəndə istinad üçün hüquqi sənəd yox idi. İndi Rəqabət Məcəlləsi var, onun icrasına nəzarət edən konkret dövlət orqanı müəyyənləşdirilib.

Rəqabət Məcəlləsi qüvvəyə mindi - sonra?..

3 qanunu qüvvədən salmış məcəllədən əsas gözlənti - inhisarçılıq, əsassız qiymət artımı aradan qalxacaqmı...

yekti müvafiq bazara təsir imkanına malik olduqda hökmran mövqe tutmuş hesab edilir. Müvafiq bazarda bazar paylarının hesablanması, müvafiq bazanın sərhədlərinin, həcmnin, strukturunun və iştirakçıların müəyyən edilməsi qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.

Məcəlləyə görə, haqsız rəqabətin formaları bunlardır: müştərilərə qarşı aqressiv davranış; rəqib təsərrüfat subyektinin nüfuzdan salınması; rəqibin təsərrüfat fəaliyyətinin təqlidi; müştərilərin çəşdirilməsi və aldadılması; kommersiya sirrinin qanunsuz əldə edilməsi, istifadəsi və ya yayılması.

Dövlət orqanlarının (qurumlarının), yerli özünüidarəetmə orqanlarının, habelə tənzimləyici qurumların normativ hüquqi aktlarla müəyyən edilmiş əsaslar olmadan rəqabətin məhdudlaşdırılmasına səbəb olan (və ya səbəb ola bilən), eləcə də təsərrüfat subyektlərinin və istehlakçıların mənafələrinə

na üstünlük verilməsi üzrə birbaşa və dolayı göstərişlərin və (və ya) məcburi dövlət sifarişlərinin verilməsi, eyni zamanda müştərilərə müəyyən kateqoriya məhsulun xüsusi bazar subyektlərindən alınmasına dair məhdudiyyətlərin qoyulması; təsərrüfat subyektlərinin satdığı məhsulun qiymətləri üzərində nəzarətin həyata keçirilməsi; öz struktur bölmələrinə və tabeliyində olan qurumlara rəqabətin məhdudlaşdırılmasına gətirib çıxara bilən səlahiyyətlərin verilməsi; fəaliyyəti rəqabətin məhdudlaşdırılmasına səbəb ola bilən təsərrüfat subyektlərinin və idarəetmə orqanlarının yaradılması; Azərbaycan ərazisində məhsulun hərəkətinə qadağaların (məhdudiyyətlərin) tətbiqi, kapital qoyuluşlarına, habelə iqtisadiyyatın müxtəlif sahələri arasında maliyyə vəsaitinin sərbəst hərəkətinə maneələrin yaradılması; eyni sahədə fəaliyyət göstərən ayrı-ayrı təsərrüfat subyektlərinə rəqabətdə üstünlük verə biləcək güzəştli kreditlərin, subsidi-

o cümlədən maliyyə institutlarının yaradılmasının qadağan edilməsi və ya məhdudlaşdırılması, eləcə də yeni texnologiyaların işlənib hazırlanması ilə bağlı maneələrin yaradılması; təsərrüfat subyektlərinin müstəqilliyinin, o cümlədən xarici iqtisadi fəaliyyətinin məhdudlaşdırılması; rəqabətin məhdudlaşdırılmasına yönəldiyi və müştərilərin mənafeyinə toxunduğu hallarda qiymətlərin yüksəldilməsi, aşağı salınması və ya bir səviyyədə saxlanılması məqsədilə məhsul, o cümlədən maliyyə xidmətləri bazarlarına əsassız müdaxilə edilməsi; rəqabəti məhdudlaşdırmaq məqsədilə təsərrüfat subyektlərinə dempinqin tətbiqi üçün şərait yaradılması; tələb və təklif sahəsində informasiya resursları üzərinə nəzarətin qoyulması və ya bəzi təsərrüfat subyektlərinə belə informasiya resurslarına üstün çıxış imkanının yaradılması; dövlət satınalmaları sahəsində normativ hüquqi aktlara zidd olaraq müəyyən təsərrüfat subyekti üçün üstün şərait

az həcmdə gəlir əldə edən və ya zərərli işləyən təsərrüfat subyektlərinə ictimai mənafə ilə bağlı olmayan, rəqabəti məhdudlaşdıran (məhdudlaşdırı bilən) güzəştlərin və əlverişli şərait yaranan üstünlüklərin verilməsi, yardım göstərilməsi; müştərilərin sərbəst seçim hüququnu məhdudlaşdıran (məhdudlaşdırı bilən) qərarların qəbul edilməsi; bələdiyyələrin öz səlahiyyətlərindən, bələdiyyə mülkiyyətində olan obyektlərin, yerli büdcənin, həmçinin büdcədənkenar fondların vəsaitindən ayrı-ayrı təsərrüfat subyektlərinə üstünlük yaratmaq məqsədilə istifadə edilməsi; rəqabətin məhdudlaşdırılmasına səbəb olan (ola bilən) digər qanunsuz hərəkətlər (hərəkətsizlik) aiddir.

Rəqabət Məcəlləsi qüvvəyə mindikdən sonra əvvəlki qanunlar, yəni "Antiinhisar fəaliyyəti haqqında", "Haqsız rəqabət haqqında" və "Təbii inhisarlar haqqında" qanunlar qüvvədən düşüb. Bildirilir ki, əvvəllər qüvvədə olan rəqabət qanunvericiliyindən fərqli olaraq, yeni Rəqabət Məcəlləsi rəqabəti, antiinhisar qanunvericiliyini, inhisarçılığı, bazar iştirakçılarının hüquq və vəzifələrini, rəqabət orqanını, sanksiyaları və cərimələri, rəqabəti məhdudlaşdırıcı şaquli və üfüqi müqavilələrə dair müfəssəl tələbləri, haqsız rəqabəti, iqtisadi təmərküzləşməni və digər əlaqədar məsələləri tənzimləyir, habelə Azərbaycanda biznesin tənzimlənməsi qanunvericiliyinə xeyli sayda yeni konseptlər, anlayışlar və qaydalar gətirir.

Rəqabət Məcəlləsinin qüvvəyə minməsindən gözləntilər həddən artıq böyük-

Lakin Azərbaycan təcrübəsi dəfələrlə sübut edib ki, ən yaxşı hüquqi müddəalar belə icra olunmadan qalır. Və bu, uzun illər davam edə bilər. Məhz bu acı təcrübəni nəzərə alan təcrübəli mütəxəssislər Rəqabət Məcəlləsinin Azərbaycanda rəqabət mühitini necə dəyişəcəyini qiymətləndirmək üçün azı 1 il gözləməyin gərəkdiyini bildirirlər. Deyirlər ki, iqtisadiyyatın bütün əsas sahələrində inhisarlaşma kritik həddə çatıb. Bu cür oturmuş mexanizmi tərpətmək, hansısa formada dağıtmaq, zəiflətmək üçün nəzarətçi orqanın əlində çox ciddi riçaqlar, həm də nüfuz və güc olmalıdır. Rəqabət Məcəlləsinin təsdiqlənməsinə dair Prezident İlham Əliyevin yanvar ayında imzaladığı fərmanda Nazirlər Kabinetinə 6 ay müddətində İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidmətinin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi və təmin edilməsi ilə bağlı təkliflərini təqdim etmək tapşırılmışdı. Əgər fərmanın bu bəndi icra olunubsa, Prezidentin müvafiq sənədi yaxın vaxtlarda imzalaması gözləniləndir. Məhz həmin sənəddə Rəqabət Məcəlləsinin icrasına nəzarət edən orqanın - Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidmətinin əlavə səlahiyyətləri əksini tapacaq.

Beləliklə, Rəqabət Məcəlləsi qüvvəyə minsə də, onun keyfiyyətli icrasını təmin edəcək bir sıra addımlar hələ atılmayıb. Bu işə o deməkdir ki, məcəllənin nə qədər "işlədiyini" qiymətləndirmək üçün azı 1 illik vaxt tələb olunduğunu bildiren mütəxəssislər haqlıdılar...

□ **Dünya SAKIT,**
"Yeni Müsavat"

"Müasir çağırışlara uyğun innovasiyalar tətbiq edilməlidir".

Bu sözləri Dövlət İmtahan Mərkəzinin (DİM) Direktorlar Şurasının sədri Məleykə Abbaszadə VII ADA-2024 Beynəlxalq Təhsil Konfransında çıxışı zamanı deyib. DİM sədrinin sözlərinə görə, təbii ki, bu da elmə əsaslanmalıdır.

M.Abbaszadə bildirib ki, təhsil sistemində problemlər hər zaman kənardan gəlir. "Əvvəllər valideynin tədris aldığı proqramı onun övladı keçirdi. Amma indi elə deyil. Çünki məzmun dəyişib və belə də olmalıdır. Bu gün ortaya repititorlar çıxıb. Bu, tək bizim ölkədə olan problem deyil. Misal olaraq, ibtidai sinifdə verilən bəzi anlayışları heç bəzi müəllimlər başa düşmür, qaldı ki valideynlər. Bu kimi uyğunsuzluqları aradan qaldırmaq üçün düşünmək lazımdır".

Təhsil sistemində bu qəbilədən uyğunsuzluqlar həqiqətən kifayət qədərdir. Yeni söhbət həm də təhsildə vərəsəlik problemindən gedir. Yoxsa doğrudan da ibtidai sinifdə verilən bəzi anlayışları müəllimlər başa düşmədiyi halda, valideynlər necə başa düşsün?

Bu uyğunsuzluqları necə aradan qaldırmaq olar? Mümkündür? Çıxış yolu nədir? Mövzu ilə bağlı təhsil eksperti Kamran Əsədov "Yeni Müsavat"a danışdı.

"Avropada təhsil sahəsində aparılan tədqiqatlara görə yeni nəslin inkişafında ibtidai təhsil əhəmiyyəti rol oynayır. Çox təəssüflər olsun ki, 2023-2024-cü ildə Elm və Təhsil Nazirliyi tərəfindən keçirilən ibtidai sinif müəllimlərinin sertifikatı imtahanları bizim təhsil verənlərimizdə ciddi problemlər olduğunu göstərdi. Son illər məktəbəqədər təhsildən başlamış təhsilin bütün pillələrində tədris akademik və test sınaqlara hədəflənib ki, bunun da tez-tez mənfi nəticələri baş verir.

Müəllim xüsusi hazırlıq keçmiş və pedaqoji fəaliyyətlə peşəkarcasına məşğul olan insandır. Yalnız o, pedaqoji biliklərə müvafiq olaraq hərəkət etməyi bacarı, öz peşə borcunu keyfiyyətlə icra etmək üçün müəyyən olunmuş qaydada məsuliyyət daşıyır. Bəzən el arasında müəllimi "ikinci valideyn" adlandırırlar. Müəllim elə bir şəxsdir ki, uşaq altı yaşına kimi valideynin himayəsində, altı yaşdan sonra həm valideynin, həm də müəllimin himayəsində olur. Bu baxımdan da müəllim uşaqla olan təmasına xüsusi fikir verməli, uşaqlarla necə davranmaq lazım olduğunu bilməlidir".

Ekspert qeyd edib ki, müəllim üçün bir sıra sahələr var ki, onları bilməsi vacibdir: "Məsələn, müəllim psixologiya sənətini bilməli, pedaqogika sahəsində bilikləri olmalı, idarəedici və təşkilatçılıq bacarıqlarına malik olmalı və s. İbtidai siniflərdə müasir dövrün tələbinə uyğun olaraq tətbiq edilməli olan innovasiya yeniliklərə açıqlığı, sərbəst yanaşmanı, komanda ilə işləməyi, ünsiyyət bacarıqlarını, özünə inamı, tez qərar verməyi və həllyönümlü yanaşmanı dəstəkləyən şagird yetişdirməyi ehtiva edir. Amma bizdə mövcud vəziyyət ibtidai siniflərdə təhsilverənlərin özlərində bu bacarıqların olmadığını açıq şəkildə göstərdi.

Təhsilimizdə vərəsəlik problemi - ekspert DİM rəhbərinin tənqidi haqda

Kamran Əsədov: "Nə qədər ki, məktəblərdə sovet təhsil sistemini tətbiq edən müəllimlər var..."

Hər birimiz ibtidai təhsili bünövrə adlandırırıq. Çünki məktəbəqədər təhsildən sonra uşağın daha məsul dövrü, ətraf aləmə, mənəvi dəyərlərə inteqrasiyası, meyl-maraqlarının, dünyagörüşünün formalaşması başlanır, potensial imkanları, psixoloji və xarakter xüsusiyyətləri üzə çıxarılır. Bir sözlə, ibtidai təhsil uşağın dəyərini qiymətləndirən sanki bir məhək daşdır. Uşağın növbəti səviyyələrdə təhsilinin uğuru birbaşa ona verilən ibtidai təhsilin keyfiyyətindən çox asılıdır. Bir qədər sərt səslənsə də, millətin intellektual genofondunun formalaşmasında ibtidai təhsilin rolunu heç nə ilə əvəz etmək olmaz.

Doğrudur, bu gün də ölkəmizdə peşəkar, müasir tələblər yönündə çalışan ibtidai sinif müəllimləri xeyli saydadır. Lakin onu da etiraf etmək lazımdır ki, qarşıya qoyulmuş tələblərlə uzlaşmayan müəllimlər də az deyil".

Kamran Əsədovun fikrincə, mövcud vəziyyətə bəzi hallarda yerli təhsil orqanlarının seyrçi mövqedə durması, ötəri münasibət göstərməsi, müsbət mənada fərqlənməyən müəllimlərin fəaliyyətlərini prinsipliliklə araşdırıb qiymətləndirməməsi, onları yaxşılarla bir sırada tutmaları qətiyyən yol-

zanmış adamın dedikləri daha tez və yaxşı mənimsənilir.

Mütəmadi olaraq DİM-in qəbul imtahanlarında dəyişiklik etməsi təkə müəllimləri yox, həm də valideynləri müasir təhsil çağırışlarından xəbərdar olmağa məcbur edir. Bu gün Azərbaycan məktəblərində müasir müəllimlərə böyük ehtiyac duyulur. Nə qədər ki, yaşlı nəsil hələ də məktəblərdə sovet təhsil sistemini tətbiq edir, ona kimi bizim gənc

verilməzdir: "Mütəmadi olaraq IX və XI siniflər üzrə buraxılış imtahanlarının nəticələri təhlil və müzakirə edilir, mənfi göstəricilər nəzərə çatdırılır. Digər obyektiv cəhətlər olsa da, zəif, qeyri-məqbul nəticələr həqiqətən həmin uşaqların vaxtilə təhsil aldığı ibtidai siniflərdən qaynaqlanır. Şagird normal ibtidai təhsil almayıbsa, hətta yazıb-oxumaqda, hesablamada ciddi çətinlikləri varsa, yuxarı siniflərdə onun keyfiyyətli təhsil almasından danışmaq çətindir.

Elm, təhsil mütəmadi olaraq yenilənir. İxtisası ilə bağlı bütün yeniliklərdən xəbərdar olmalıdır. Əgər müəllim müasir dövrün innovativ yeniliklərindən xəbərdar olmayacaqsas, o, şagirdlərinə heç nə verə bilməz. Çox vaxt məktəb liderləri dixotomiya yaradırlar: ya şagirdlər, ya da müəllimlər inkişaf edə bilərlər, amma hər ikisi deyil. Əksi doğrudur. Tədqiqatlar göstərir ki, təhsilalanları uğura aparan yeganə davamlı yol məktəblərdir, məhz burada müəllimlər və şagirdlər inkişaf edir. Təlim və tərbiyə prosesində müəllim nüfuzu olmadan keçmək mümkün deyil. Ancaq bu nüfuz dağıdıcı yox, yaradıcı olmalı, uşaq şəxsiyyətinin bərqərar olmasına, ona potensialını reallaşdırmağa kömək etməlidir. Haqlı nüfuz qa-

kadrlar da müasir ola bilməyəcəklər. Müəllimlərin 70-80% hələ də köhnə kitablardan dərslər verir. Bu, çox ağır vəziyyətdir. Bütün bu komplekslərdən çıxmaq lazımdır. İstənilən fənn üzrə müasir dərslər keçirilməlidir. Məsələn, müəllimlərin bir çoxu hələ də kompüterdə işləmək bacarığına malik deyil. Əgər bir müəllim kompüterlə işləməyi bilmirsə, yeni metodikaları tətbiq edə bilmirsə, şagirdə nə dərəcədə bilik verə bilər? Bundan başqa, indi dünya üzrə yeni metodikaların bəzilər kompüter vasitəsilə həyata keçirilir. Dünyanın ən keyfiyyətli dərsləri nəzəriyyəyə nisbətən təcrübəyə üstünlük verirlər. Amma bizim dərslərdə tamamilə fərqlidir. Müəllim sadəcə və sadəcə nəzəriyyə tədris edir.

Təbii ki, bu bütün müəllimlərə əhatə eləmir. Müasir müəllimlərimiz çoxdur. Sevindirici haldır ki, bəzən yaşlı nəsil elə bir müasir dərslər tədris edir ki, insanı valeh edir. Savadlı müəllim şagirdə hazır bilikləri verməməli, onun beynində fikrin meydana gəlməsinə, yaranmasına kömək göstərməlidir. Ümumiyyətlə, artıq yeni nəslin ortaya çıxması ümid verir ki, gələcəkdə müəllimlərimiz müasir səviyyədə dərslər təşkil edəcəklər".

✎ **Xəlida GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Pensiya artımları bu şəxslərə şamil olunacaq - sərəncam

"Azərbaycan Prezidenti "Əmək pensiyaları haqqında" Qanuna dəyişiklikləri təsdiq edib. Yeni dəyişikliklərdə mühüm məqamlardan biri də keçmiş hərbi qulluqçularla bağlıdır. Belə ki, qanuna edilən dəyişikliyin bir istiqaməti də 81-100 faiz sağlamlıq imkanlarını itirən hərbi xidmət dövründə əlilliyi olan keçmiş hərbi qulluqçularla əlaqədardır".

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə iqtisadçı ekspert **Vüqar Bayramov** qeyd edib.

O bildirib ki, hazırda onlara təminat xərclərinin 60 faizi məbləğində pensiya təyin olunur: "Yeni dəyişiklik həmin faizin dəyişdirilməsini və 10 faiz artırılmasını nəzərdə tutur. İndi bu vətəndaşlar təminat xərclərinin 60 deyil, 70 faiz həcmində pensiya ala biləcəklər. Bu isə onların pensiya məbləğlərinin artmasına gətirib çıxaracaq. Digər əlavələri də nəzərə alsaq, bu, həmin vətəndaşlarımızın pensiyalarında daha yüksək artımlara səbəb olacaq.

Qeyd edək ki, yeni dəyişiklik proaktiv, yeni elektron pensiya təminatını da gücləndirəcək. Belə ki, əmək pensiyasında təyinat zamanı vətəndaşlarımız üçün pensiya seçimində daha yüksək məbləğə avtomatik üstünlük veriləcək. Bu isə prosedurlardan keçmədən, qısa zamanda pensiya təminatına imkan yaradacaq".

Bakıda bağ evlərinin kirayə haqqı artdı

Yay mövsümünün başlanması ilə daxili turizm tələbatı artıb. İnsanlar da dincəlmək üçün Bakı ətrafında yerləşən bağ evlərinə və dağlıq ərazilərə üz tuturlar. Bunun da həmin ərazilərdə yerləşən kirayə qiymətlərinə təsiri qəbulunur.

Musavat.com xəbər verir ki, məsələ ilə bağlı "Trend"ə açıqlamasında **əmlak məsələləri üzrə ekspert Ramil Osmanlı** bildirib ki, artıq belə ərazilərdə yerləşən evlərin kirayə qiymətləri artıb.

"Bu, hər il davam edən tendensiya. Qiymət artımı avqust ayının 10-na qədər davam edəcək. Avqustdan sonra evlərin kirayə qiymətləri azalacaq. Çünki bağ evlərinin kirayəsi əsasən mövsümi xarakter daşıyır. Hazırda Bakı və Abşeronda dənizkənarı kirayə evlərin qiyməti aylıq 1500 manatdan başlayaraq 6000 manata qədər və ondan daha bahadır. Dənizkənarı olmayıb, lakin əlverişli şəraiti olan bağ evlərinin də qiymətində artım var. Ərazinin infrastrukturundan asılı olaraq qiymətlərdə fərqlər var. Ən baha kirayə mənzillər Mərdəkan, Bilgəh və Novxanı qəsəbələrindədir", - o deyib.

Ekspert bildirib ki, bölgə olaraq isə bu il ən populyar şimal və cənub rayonlarıdır: "Həmişə ilk yerlərdə olan İsmayıl-ıya gedən yolda təmir aparıldığından həmin istiqamətə gedənlərin sayı azalıb. Ümumi olaraq götürüldükdə turizm bölgələrində günlük kirayə mənzilin qiyməti şəraitinə görə 50-500 manat arasında dəyişir".

Mərdəkanda bağını kirayə verən Orxan Əliyev bildirib ki, bu il ötən ilə müqayisədə tələbat artıb: "Bu da qiymətə təsir edib. Belə ki, ötən il ikiotaqlı və hovuzu olan evimi 1500 manata kirayə verirdimsə, bu il qiymət 1800 manatdır".

Ermənistanın Rusiyadakı səfiri Vaqarşak Arutyunyan iyulun 1-də Rusiyanın Belqorod şəhərində olub. Erməni qaynaqlarının məlumatına görə, "səfir Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin raketinin nəticəsində dağıdılan yaşayış binasına baş çəkib".

Erməni diplomat Belqoroda işgüzar səfəri zamanı jurnalistlərə bildirib: "Onlarla insanın kədərinin cəmləşdiyi yer, mənə, bütün şəhərə psixoloji təsir göstərir. Burada yalnız bir hissi yaşamaq olar - mərhəmətliklik və bu acını bütün miqyası ilə anlamaq dərdi. Və təbii ki, istək odur ki, bütün bunlar tez bir zamanda sona çatsın".

Xatırladaq ki, ötən ayın əvvəlində Rusiya Ermənistanına nota vermişdi. Etiraz notasına səbəb isə Ermənistan nümayəndə heyətinin - İrəvanın Nor-Nork inzibati dairəsinin rəhbərləri Tigran Ter-Marqaryanın və Ermənistan diplomatik missiyasının rəhbəri Vladimir Karapetyanın Ukraynanın Buça şəhərinə səfər etməsi və orada anti-Rusiya açıqlamaları verməsi olmuşdu. Rəsmi Moskva Rusiyaya ünvanlanan bəyanatları qəbul edilməz olduğunu bildirmiş, Kiyevə humanitar yardımın göstərilməsini isə İrəvanın açıq-aşkar qeyri-dost addımı kimi qiymətləndirmişdi.

Daha öncə isə baş nazir Nikol Paşinyan Ukrayna müharibəsində Ermənistanın Rusiyanın müttəfiqi olmadığını demişdi. O zaman Moskva-dakı erməni səfirin Belqorod səfərini necə oxuyaq - ermənisayağı "balans" siyasəti kimi, yoxsa?

Deputat Bəhrux Məhərrəmov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Ermənistanın Rusiyadakı səfirinin Belqorod şəhərinə səfəri Ermənistan diplomatiyasının növbəti fiaskosu və düşüdü çılma vəziyyətin göstəricisidir: "Görünən odur ki, İrəvan bir müddət öncə Ermənistan nümayəndə heyətinin Ukraynanın Buça şəhərinə səfəri və oradan Rusiya əleyhinə bəyanatlar fonunda Moskva ilə müşahidə olunan gərginliyi azaltmaq üçün "balans" yaratmağa çalışır. Bu səfər eyni zamanda çoxsaylı vədləri fonunda Qərbin Ermənistanın "ümidlərini" doğrulda bilməməsi və İrəvanın Qərbə yeni-dən Paşinyandan öncəki siyasəti kursa qayıda biləcəyi ilə bağlı şantaj xarakterli gedişi sayıla bilər. Maraqlıdır ki, Qərblə Ermənistan arasında münasibətlərin nisbi soyumasına dair elementlər mövcud erməni iqtidarının davranışlarında da hiss edilir və qısa müddət öncə Nikol Paşinyan Ermənistanın Avropa İttifaqına üzvlüyünə dair referendumun mümkünlüyünü rədd etməklə bu qənaətləri daha da gücləndirir. Lakin bütün hallarda Ermənistanın suveren dövlət olmaması, həm Qərbin, həm də Rusiyanın bu ölkədə ciddi təsir rıçaqlarına

İrəvandan növbəti riyakar gediş: ermənisayağı "balans" siyasəti, yoxsa...

Qərblə Rusiya arasında "iki stul" siyasəti bumeranq effekti verməyə başlayıb

malik olması fonunda proseslərin İrəvanın xeyrinə inkişaf və cərəyan etmədiyini göstərir. Sırr deyil ki, Qərb Rusiya-Ukrayna münaqişəsi fonunda Moskvanın Cənubi Qafqazda mövqeyinin nisbi zəifləməsi qənaətidədir və xüsusən Ermənistanda bu boşluğu öz xeyrinə dəyişmək niyyətini gizlətmir. Lakin belə bir situasiyada Ermənistan səfirinin Qərb üçün xüsusi həssas məsələ olan Ukrayna-Rusiya müharibəsi ilə bağlı gözlənilməz gedişi, əlbəttə ki, Qərb tərəfindən xoş qarşılanma bilməz. Çox güman ki, Qərb mediası, o cümlədən erməni diasporu və Qərbin Ermənistandakı "beşinci kolon"u bunu Paşinyana bağışlamayacaq və proseslər Ermənistanda daxili gərginliyin artması fonunda inkişaf edəcək. Əlbəttə, Ermənistanın Rusiyadakı səfirinin müvafiq bəyanatlarının İrəvanda hər hansı ciddi qarşıdurmaya, yaxud Paşinyan iqtidarı üçün hansısa təhdidə yol açacağını düşünmək sadələşmədir. Lakin istənilən halda Qərbin Ermənistanda güclənməkdə olan mövqeləri çərçivəsində erməni səfirin "balans yaratmaq" cəhdi cavabsız da buraxılmayacaq. Görünən odur ki, onsuz da böyük uğursuzluqla həyata keçirilən Ermənistanın xarici siyasət kursu növbəti çətin sınaq qarşısındadır".

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov hesab edir ki, Ermənistan hakimiyyəti özünü qərbyönlü təqdim etməyə çalışsa da, Moskvaya qarşı açıq konfrontasiyaya getməkdən ehtiyatlanır: "İrəvanın Rusiyadan birbaşa asılılığı Paşinyan hakimiyyətini məcbur edir ki, siyasəti kursunda korrektor etsin. Bildiyiniz kimi, Er-

mənistanın bəzi rəsmilərinin Buça şəhərinə səfər etməsi və oradan anti-Rusiya bəyanatı verməsi Kremlə hiddətləndirmişdi. Rusiya-Ermənistan arasında ziddiyyətlərin kulminasiyası olaraq Moskva öz səfirini məsləhətləşmək üçün geri çağırırmışdı. Erməni baş nazir bir qədər də irəli gedərək Putinin sadiq dostu və müttəfiqi, Belarus prezidenti Lukaşenkonu da hədəfə almış, nəticədə bu dövlət ilə diplomatik gərginliklər yaranmışdı. Görünür, proseslərin bu cür axarının heç də yaxşı sonucunlamayacağını anlayan İrəvan Rusiyaya jest edir. Erməni səfir Belqorodda cildə girib mərhəmətdən danışır. Halbuki Ermənistan Azərbaycana qarşı insanlıqdan kənar bütün vəhşilikləri edib. 2020-ci ildə İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı Gəncənin, Tərtərin, Goranboyun və digər şəhərlərin raket zərbələrinə məruz qalması, mülki şəxslərin kütləvi qətlə yetirilməsi erməni mahiyyətini tam çıpaqlıqla göstərdiyi halda Belqorodda səfir Vaqarşak Arutyunyanın verdiyi bəyanat ikiüzlükdən başqa bir şey deyil. Səfir simvolik olaraq Ermənistanın Rusiyaya sadiqliyini, dostluğunu nümayiş etdirməyə çalışır. Halbuki bu dostluq, sadiqlik nümayişi formal xarakter daşıyır və erməni xəyanətini ört-basdır etmək üçündür. Ermənistanın son dövrlər atdığı addımlar ABŞ və Qərblə sıx əlaqələr qurmağa çalışması, NATO silahlarının regiona gətirilməsi Rusiyanın hiddətinə səbəb olub. Ancaq Rusiyanın səbri də sonsuz deyil və Moskva öz sərt üzünü İrəvana göstərəcək. Moskva imkan verməz ki, özünün yaratdığı və himayə etdiyi Ermənistan adlı bir dövlət özbaşına hərəkət etsin və üzünü Qərbə çevirsin.

Hesab edirəm ki, Ermənistan hakimiyyəti də həmin fəlakəti yaşamamaq üçün Rusiyaya qarşı xoşməram göstərmək zorunda qalıb. Digər tərəfdən, mənə, Ermənistan Rusiyadan qopmağı deyil, güzəştlər əldə etməyi, Rusiyanın vasitəsilə regionda itirilmiş mövqeyini bərpa etmək istəyir. Azərbaycan-Rusiya əlaqələrinin dinamik inkişafı Paşinyanı çətin duruma salıb. Məsələnin çətinliyi ondan ibarətdir ki, Bakı-Moskva münasibətlərinin indiki durumu İrəvana nə Rusiyanın əvvəlki patronajlığını qazandıra bilər, nə də Avroatlantika məkanına integrasiyanı. Odur ki, Qərblə Rusiya arasında vumuxaraq stabil və sistemli xarici siyasət yürüdə bilmir. Bu isə Ermənistanın müqəddəratını getdikcə qeyri-müəyyənliyə aparır".

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadənin sözlərinə görə, Ermənistan hazırda Azərbaycanın birinci Qarabağ müharibəsindən sonrakı dövrdəki balans siyasətini imitasiya etməklə məşğuldur: "Bu, sadəcə, Rusiya-Ukrayna müharibəsi fonunda aşkara çıxarılacaq bir məsələ deyil, daha geniş konspektdə yanaşılacaq məsələdir. Məsələn, Ermənistan bir tərəfdən KTMT-dən çıxmaq niyyətini bəyan edir, digər tərəfdən, Aİ ilə əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün danışıqlar aparır. 2023-cü ilin oktyabrında Avropa Parlamentindəki çıxışında Paşinyan "Ermənistan Avropa İttifaqına bu ittifaqın mümkün saydığı qədər yaxın olmağa hazırdır", 2024-cü ilin mayında "Ermənistan bu il Aİ-yə üzv olmağa hazırdır" kimi bəyanatlar versə də, indi bu bəyanatın əksinə deyir ki, Ermənistanın Aİ üzvlüyünə dair

niyyəti yoxdur. Bunu Paşinyan sətiraltı belə ifadə edib: "Aİ üzvlüyü üçün referendum keçirsək, insanlar sual verəcək ki, necə, nə zaman, hansı müddətə? Lakin Aİ bunu istəyirmi, buna hazırdımı?" Paşinyanın Aİ üzvlüyünə dair referendum keçirməməsi o deməkdir ki, Aİ buna hazır deyil. Yeni Aİ-də Ermənistanı gözəmlirlər. Bununla belə, kollektiv Qərb Rusiya ilə müharibə fonunda özünün Cənubi Qafqaza dair regional siyasətinin həyata keçirilməsi üçün Ermənistandan istifadə etmək də davam edir və görünür, hələ uzun müddət istifadə edəcək. Bu isə təbii olaraq, Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinə, Ermənistan-Türki-

yə münasibətlərinə birbaşa olaraq yansısacaq. Ermənistanın "balans" siyasətini seçməsi həm də Rusiyanın təzyiqləri ilə birbaşa bağlıdır. Ermənistan siyasi elitası anlayır ki, onlar Gürcüstan və Ukrayna yolunu seçsələr, başlarına nələr gələcək. Bütün bunlarla yanaşı Ermənistan-Rusiya iqtisadi əlaqələri əvvəl olduğu kimi davam edir, hətta 2023-cü ildə iki ölkə arasında ticarət dövriyyəsi pikə çatmışdı. Ancaq Ermənistanda anlamalıdırlar ki, balans imitasiya siyasətləri Azərbaycan və Türkiyə ilə sülh əldə etmədən onlara heç bir fayda gətirməyəcək".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Ərdoğanla Əsəd barışır - vasitəçi də, şərtlər də bəlli

Suriyalı həmkarı Bəşər Əsədlə görüşə biləcəyi mesajını verən Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan 3-4 iyulda Astanada keçiriləcək Şənbə Öməkdaşlıq Təşkilatının (ŞƏT) toplantısına qatılacaq (Teleqraf.com).

Suriya liderinin ötən həftə Türkiyə ilə danışıqlara açıq olduğunu bəyan etməsi iki ölkə arasında normalaşma prosesinin başlayacağı ehtimalını artırır. "Diplomatik münasibətlərin qurulmaması üçün heç bir səbəb yoxdur. Keçmişdə necə bir yerdə idikse, elə də davam edəcəyik", - Ərdoğan Əsədə cavabında demişdi.

Ankara-Dəməşq xəttində normalaşma olub-olmayacağı ilə bağlı müzakirələr davam edərək, bütün gözələr iyulun 3-4-də Astanada keçiriləcək toplantıdadır. Türkiyə təşkilatın dialoq tərəfdaşdır, buna görə də Ərdoğan sammitdə iştirak edəcək. Bu kontekstdə onun ən kritik görüşü Rusiya prezidenti Vladimir Putinlə olacaq.

Suriya ŞƏT-in üzvü deyil, odur ki, Astananın mümkün Ərdoğan-Əsəd görüşünün ünvanı olub-olmayacağı müzakirə mövzusunə çevrilib. Suriya liderinin bu ərəfədə belə bir görüşün təşkili üçün Putinlə təmasa keçib-keçmədiyi də maraq doğurur.

Ankara heç bir ilkin şərt olmadan normalaşma danışıqlarına hazırdır. Amma Türkiyənin paytaxtında addımların atılması gözlənilən üç əsas mövzu var:

Suriya rejimi terrorizmi dəstəkləməyi dayandırmalı və öz ərazisinə buraxmamalıdır;

Türkiyədə yerləşən suriyalıların qayıtmaları üçün şərait yaradılmalıdır;

Suriyadakı siyasi prosesdə, xüsusilə Cenevrədə yeni konstitusiyaya ilə bağlı aparılan işlərdə həllyönlü iştirak təmin edilməlidir.

Liderlərin mümkün görüşünün Rusiyanın vasitəçiliyi ilə İraqda keçiriləcəyi də gözləntilərlə əlaqədardır. İraq variantını Dəməşqə Ankara təklif edib.

Bəs ilkin şərti "Türkiyə ordusu Suriyadan çıxmalıdır" olan Əsədin münasibət dəyişəcəkmi? Əsas məsələ bu sualın cavabındadır.

TV necə, aparıcısı da elə... - qınaq həmənki, bəs çıxış yolu? - peşəkar danışır

“Verilişlərə getmiyəm. Çünki aparıcılar nə danışdıqlarını bilmirlər. 40 illik aparıcılıq təcrübəm var. Televiziya aparıcılığı başqadır, görək sözünə yiyə çıxasan. Danışdın, uçub gedir”.

Bu sözləri Əməkdar artist Çingiz Əhmədov verilişlərin birində deyib.

Qeyd edək ki, Çingiz Əhmədov ad çəkməsə də, teleaparıcılar haqda oxşar tənqidi fikirlər vaxtaşırı səslənir. Bəs elmi-texnoloji inkişafı da nəzərə alsaq, TV aparıcısına əsas tələblər nədən ibarət olmalıdır? Telekanallardakı aparıcılara 5 ballıq şkala üzrə neçə qiymət vermək olar?

Mövzu ilə bağlı teletənqidçi, professor Qulu Məhərrəmli “Yeni Müsavat”-a danışdı. Professor qeyd edib ki, televiziya aparıcıları ilə bağlı problemlər, narazılıqlar həmişə olub və indi də davam edir: “Bu niyə belə olur? Birinci növbədə tamaşaçılar daha çox qeyri-peşəkarlıqdan şikayətlənirlər. Məsələn, bildirirlər ki, televiziya aparıcı filan sözü dedi yerinə düşmədi, bu hərəkəti etdi uyğun olmadı və sairə. Ona görə də televiziya aparıcıları ilə bağlı danışanda mütləq bunun dəqiq təsnifatını verməliyik. Hazırda mövcud televiziya təcrübəsində 3 cür aparıcı var. Xəbər aparıcıları, analitik və ictimai müzakirə proqramlarının aparıcıları, hansı ki, onlar əksər hallarda moderatorluq edirlər, üçüncü isə narazılığın daha çox aid olduğu istiqamət - şou, əyləncə verilişlərinin aparıcıları.

Xəbər aparıcılarının daşdığı yük çox da böyük deyil, ona görə də bu aparıcılar ilə bağlı daha çox tələffüz xətləri, sözlərin düzgün deyilməməsi, intonasianın, vurğunun yerində olmaması haqda

Qulu Məhərrəmli

irad bildirilir. Əlbəttə ki, bəzən geyimlə bağlı da xəbər aparıcılarına iradlar deyilir. Məsələn, xəbər havasına uyğun olmayan geyimlərdə çıxırlar, bəzək əşyalarından istifadə çox vaxt yerində olmur, iri sırğalar, tərponən qızıl əşyaları diqqəti cəlb edir və xəbərdən yayındır. Təəssüf ki, belə hallar olur.

Xəbərdən törəmə, ictimai müzakirə verilişlərin, analitik proqramların aparıcıları ilə bağlı isə tələblər daha çox olur. Çünki problemi bilmək, məsələlərə dərinlən bələd olmaq, tamaşaçının istədiyi problemin açılışı üçün gərəkli olan sualları yerində tapıb, məqamında vermək - bu artıq aparıcıdan xüsusi intellektual yanaşma, həssaslıq, intuisiya tələb edir. Bu sahədə tamaşaçıların zövqünü oxşayan aparıcıların sayı isə əlbəttə çox deyil. Amma bu gün “YouTube”, internet televiziya da xeyli sayda maraqlı, çevik, dinamik aparıcıların olduğunu görürük. Onlar daha çox azadlığın, sərbəstliyin nəticəsi kimi ortaya çıxırlar.

Qeyd etdiyim kimi, daha çox narazılıqlar, şikayətlər şou, əyləncə verilişlərinin aparıcıları ilə bağlı olur ki, bu da çox ciddi faktlara əsaslanır. Yeni ən çox problem bu sahədədir. Amma ümumilik-

Aydın Xan Əbilov

də aparıcılardan tələb olunan bunlardır: səmimi olmalı, danışığı, davranışı, yanaşması ilə zövq oxşamalıdır. Heç bir halda görünüşlə, daşığıyla, yanaşma, verilən suallarla tamaşaçıları qıcıqlandırmamaq olmur. Bunların hamısı aparıcıdan çox böyük hazırlıq tələb edir. Tamaşaçı o aparıcıya daha çox rəğbət bəsləyir ki, həmin aparıcılar efrdə səmimidir, yalan danışmır, aktyorluq etmir, problemə bağlı öz bilikləri var və bu problemlər haqda normal şəkildə suallar verib, cavablar alırlar, yönəldirlər, tamaşaçının adından çıxış edirlər. Bu, aparıcılar üçün çox önəmli olmalıdır”.

Yeni Yazarlar və Sənətçilər İctimai Birliyinin sədri, yazıçı-kulturoloq Aydın Xan Əbilov isə qeyd edib: “Televiziya çağdaş mədəniyyətin bir qoludur. Biz nə qədər tənqid etsək də, istər dövlət tərəfindən maliyyələşən, istərsə də özəl olan telekanalların müasir düşüncəmizdə, humanitar və ictimai-siyasi, mədəni fikrimizdə rolu həddən artıq böyükdür. Televiziya və radionun inkişafına qədər Azərbaycan əhalisinin dialekt və şivələrdə danışması özünü çox qabarıq göstərirdi. Yeni danışan kimi bilirdik ki, o hansı bölgənin nümayəndə-

sidir. Amma televiziya ədəbi dil normalarını, xüsusən şifahi üslubu o qədər inkişaf etdirdi ki, bir çox məqamlarda, hətta dialekt, şivə, xalq dili artıq özünün yeni formalaşma dövrünü yaşadı, hazırda internetin inkişafı buna böyük rənglər qatdı. İndi Bakı və yaxud bölgə fərq etmir, hər kəs ədəbi dilin şifahi üslubunda danışmağa və yaxud yazılı üslubda yazmağa çalışır.

Televiziya tənqid edərkən unuduruq ki, televiziya maarifləndirici olsa da, həm də biznes strukturudur, yeni onların öz biznes maraqları var. Əgər hər hansı

televiziya intellektual, savadlı, natiq, böyük düşüncə tərzinə malik aparıcı istəyiriksə, onda biz onlara Rusiya, Türkiyə, Amerika və digər ölkələrdə olduğu kimi böyük qonorallar verməliyik, onların heç nəyə ehtiyacı olmamalıdır. Amma gələn baxaq, bizdə aparıcılar nə qədər qonorar ala bilər?

Daha bir məsələ, bütün dünyada televiziyalarda aparıcının bir veriliş aparması üçün onun arxasında böyük bir texniki, yaradıcı heyət dayanır. Mikrofondan onun bütün danışığını idarə edən redaktordan tutmuş, stilistinə qədər bəlkə də 100-120 nəfər bir aparıcının üzərində iş aparır, veriliş səviyyəli alınır. Üstəlik, həmin proqramın həm müəllifi, həm də aparıcısı böyük qonorar alır. Amma qeyd etdiyim kimi, Azərbaycanda böyük qonorar demək olar ki, yoxdur, televiziya aparıcıları həm prodüser, həm rejissor, həm də redaktordur, qonaqları özü dəvət edir və sairə. Bu baxımdan aparıcılarımızın üzərinə böyük yük düşdüyünü anlamalıyıq”.

Aydın Xan Əbilovun fikrincə, elmi-texniki inkişaf bütün sahələrdə olduğu kimi, televiziya və televiziya aparıcılığına da çox böyük təsir göstərəcək: “Hətta bir sıra telekanallar var ki, artıq süni zəka, süni intellekt, robot, virtual aparıcıları istifadə etməyə başlayıb. Düşünürəm ki, bu baxımdan teleaparıcılar bir qədər ehtiyatlı olmalıdır. Belə ki, əgər onlar keyfiyyətsiz, səviyyəsiz proqramlar, verilişlər aparacaqlarsa, tezliklə onları süni intellekt və virtual aparıcılar əvəz edə bilər. Bəli, mübahisə etmək olar ki, onların emosiya ötürmək, tamaşaçıya əl almaq və sair kimi məsələlərdə geridə qala bilərlər, lakin düşünürəm ki, texnoloji inkişafın bu cür sürətlə inkişaf etdiyi bir zamanda bu boşluğa da bir çarə tapılacaq”.

✎ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Bakıda sələmçi qadının qəribə şantajı - fotolarını Qabilə göndərdi

Bakıda 55 yaşlı qadın qanunsuz sahibkarlıq və hədə-qorxu ilə tələb etmə cinayətlərinə görə həbs edilib.

Musavat.com xəbər verir ki, “Qafqazinfo”-nun əldə etdiyi məlumata görə, təqsirləndirilən Qönçə Məmmədova qanunsuz olaraq vətəndaşlara sələm verərək göstərdiyi xidmət qarşılığında müştərilərindən faiz alıb.

Q.Məmmədova 13 nəfərə 92 min 760 min manat sələm verib, hesabladığı faizlərlə birlikdə onlardan əlavə 51 min 675 manat pul alıb. Qadının bu və digər əməllərinin üstü müştərilərindən ikisini şantaj etdikdən sonra açılıb.

İstintaq materiallarında yazılıb ki, Q.Məmmədova ondan pul götürən G.Quliyeva və F.Fərzəliyevaya borclarından əlavə pul hesablayıb.

Zərərçəkmiş şəxslər sələmçinin tələbləri ilə razılaşmadıqda isə şantaj olunublar.

Təqsirləndirilən xanım həmcinslərini şantaj etmək üçün maraqlı yola əl atıb. O, zərərçəkmişləri üçüncü şəxs vasitəsilə tanıdığı, hazırda Almaniyada yaşayan blogger Qabil Məmmədovla hədələyib.

Zərərçəkmiş xanımlar şikayətlərində yazırlar ki, Qönçə Məmmədova onlara yutub və digər sosial şəbəkələrdə Qabil vasitəsilə rüsvay edəcəyini, şərəf və ləyaqətlərini alçaldacağını deyib. Onlar razılaşmadıqda isə özlərinin və qohumlarının sosial şəbəkə hesablarından toplanmış şəkil və videolar Qabilə göndərilib. Bundan sonra sövdələşməyə əsasən, Qabil özünün sosial şəbəkə üzərindən fəaliyyət göstərən kanalında G.Quliyevanın və xalası qızının şəkillərini paylaşmış, guya onların müxtəlif cinayətlərdə iştirak etdiklərini deyib, onlar haqda rüsvayedicə ifadələr işlədib. Sələmçi qadın digər zərərçəkmişləri də eyni cür şantaj edib.

F.Fərzəliyevanın sözlərinə görə, Qönçə Qabili xalası oğlu kimi təqdim edib. Deyib ki, əvvəl G.Quliyeva adlı müştəri də onun dediklərinə əməl etməyib, bu səbəbdən Qabil vasitəsilə onu rüsvay edib. F.Fərzəliyeva Qabilin nalayiq sözlərindən qorxdığı üçün sələmçi qadınla razılaşmağa çalışıb. Lakin sonradan qanunsuz tələblərindən bezərək prokurorluğa şikayət etmək qərarına gəlib.

Cinayət işinin istintaqı Baş Prokurorluğun İstintaq İdarəsi tərəfindən aparılıb. İstintaq zamanı Qönçə Məmmədova G.Quliyeva və F.Fərzəliyevanın ikisi ilə də ayrayrı üzləşdirilib. Zərərçəkmiş şəxslər əməllərini təqsirləndirilən üzünə deyərək onu ifşa ediblər.

Qönçə Məmmədova özünü qismən təqsirli hesab edir. O, ilkin ifadəsində zərərçəkmişlərin ona olan borcunu qaytarmadığını deyib. G.Quliyeva haqda məlumatları da Qabilə ona görə göndərmiş ki, bu yolla təsir etsin. Dediynə görə, daha əvvəl G.Quliyeva barədə polisə şikayət edib. O, Qabil Məmmədovun xalası oğlu olmadığını, onunla digər şəxsin vasitəsilə tanış olduğunu bildirib.

Bu işlə bağlı Qönçə Məmmədova ilə birgə Qabil Məmmədov da cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib. Lakin ölkə hüddurlarından kənarda olduğu üçün ona ittiham elan edilməyib. Blogerin Cinayət Məcəlləsinin 182-ci (hədə-qorxu ilə tələb etmə) maddəsi ilə başlanmış cinayət işi ayrıca icraata götürülüb. Qönçə Məmmədovaya isə 182-ci maddə ilə yanaşı, 192-ci (qanunsuz sahibkarlıq) maddəsi ilə ittiham elan edilib. İş üzrə ilkin istintaq bugünlərdə tamamlanıb, yaxında məhkəmə başlayacaq.

MUSAVAT

Son səhifə

N 113 (8486) 3 iyul 2024

Mars niyə titrəyir? - alimlər sirri çözdülər

Elm adamları Marsın səthinin niyə davamlı titrəməsinin səbəbini öyrəniblər. Titrəmələr "Mars InSight" seysmoqrafiya tərəfindən qeydə alınıb. Marsın öz atmosferi olsa da, məsələn, Yer kürəsinin atmosferindən 100 dəfə nazikdir.

Bu o deməkdir ki, Marsın kosmosdan gələn cisimlərdən qorunmaq üçün etibarlı strukturu yoxdur. Bundan əlavə, Mars onun və Yupiterin orbitləri arasında yerləşən meteorit kəmərinə daha yaxındır və buna görə də həmişə yaxınlıqda çoxlu sayda kosmik cisimlər olur, bu da tez-tez toqquşmalar yaradır.

Elm adamlarının fikrincə, hər il Marsa 280-360 meteorit parçası düşür ki, bunların hər biri basketbol meydançası ölçüsünə çatır. Bunlar 8 metrə qədər çuxurlara səbəb olurlar. Alimlər Marsın səthinin davamlı siltələnməsini bu toqquşmalarla əlaqələndirirlər. Bu toqquşmalar vasitəsilə Marsın geoloji tarixinin xronologiyası haqqında çox şey öyrənmək, həmçinin planetə hansı növ meteoritlərin düşə biləcəyini anlamaq mümkündür.

Süni ət istehsalına qadağa qoyuldu

ABŞ-in Florida ştatı laboratoriyaya şəraitində hazırlanmış süni ət qadağan edilib. Ştat ərazisində süni ət istehsalı, satışı və paylanması qadağan edilib.

Florida ştatı Dünya İqtisadi Forumunun alternativ zülal mənbəyi kimi irəli sürdüyü və ABŞ Kənd Təsərrüfatı Departamentinin ötən ilin iyu-

nunda ölkədə satışına icazə verdiyi laboratoriyada istehsal edilən ət satışını qadağan edən ilk ştat oldu. Keçən may ayında Florida qubernatoru Ron DeSantis tərəfindən imzalanmış və süni ət "saxta ət" kimi təyin edən qanunu pozanları 500 dollar cərimə

və ya 60 günə qədər həbs gözləyir.

Oxşar qanun layihəsinin qəbul edildiyi Alabama ştatında süni ət qadağası oktyabrın 1-dən qüvvəyə minəcək. Laboratoriyada ət istehsalı, satışı və paylanmasına qadağa qoyan qaydalara əməl etməyənləri 500 dollar cərimə və ya üç aya qədər həbs cəzası gözləyir.

Dünyada süni ət istehsalı sahəsində təxminən 150 şirkət fəaliyyət göstərir və onlardan 43-ü ABŞ-dədir.

Avropa ölkəsində altı günlük iş həftəsi tətbiq edilib

Yunanıstanda iyulun 1-dən altı günlük iş həftəsi tətbiq edilib. İşəgötürənlər əlavə iş günü üçün adi gündəlik əmək haqqının 40%-ni ödəməli olacaqlar. Qanuna görə, işçilər əlavə iş günündən imtina edə biləcəklər. Altıncı iş gününü tətbiq etmək üçün işəgötürən əlavə səy tələb olunduğunu sübut etməli olacaq. Altı günlük iş həftəsi 24 saatlıq iş qrafiki olan dövlət qurumlarına, sənaye müəssisələrinə və özəl müəssisələrə şamil edilir. İstisnalara qida sənayesi, turizm, təhsil müəssisələri və gecə növbəsi ilə işləyən müəssisələr daxildir. Əgər iş bazarı və ya bayram gününə düşərsə, işçiye gündəlik əmək haqqının 115%-i, gecə işi üçün isə 25% bonus verilir.

Rusiyada 8 yaşlı qız məktəbi bitirdi

Məşhur vunderkind Alisa Tepliyakovanın 8 yaşlı bacısı Leya orta təhsil haqqında attestat alıb. Bu barədə onun atası Yevgeni Tepliyakov "YouTube"dakı "Alisa ilə öyrənmək" bloqunda bildirib.

Yevgeni məzunlar üçün təşkil edilən bayram konsertində ulduzlarla birlikdə Leyanın skuter sürməsi və rəqs etməsinin, eləcə də uşağa attestatın təqdim edilməsinin görüntülərini dərc edib.

Attestatı qıza 626 nömrəli məktəbin direktor müavini Svetlana Lupanova təqdim edib. Qeyd edək ki, Leyanın böyük bacısı Alisa da səkkiz yaşında məktəbi bitirəndən sonra Moskva Dövlət Universitetinə daxil olub. Tezliklə 12 yaş tamam olacaq Alisa sertifikatlı psixoloq, maliyyəçi, iqtisadçı, riyaziyyatçı və programçidir.

Bunları bilirsinizmi?

- * Mobil telefonu sol qulağınıza qoyun.
- * Gün ərzində qəhvəni 1 dəfədən artıq içməyin.
- * Dərmanı soyuq su ilə içməyin.
- * Axsam saat 5-dən sonra yemək yeməyin.
- * Yağlı yeməyi çox az qəbul edin.
- * Suyu daha çox səhər, daha az axşam için.
- * Yüklənən mobil telefondan uzaq durun.
- * Ən yaxşı yuxu vaxtı - axşam saat 10-dan səhər 6-ya kimidir.
- * Dərman içəndən sonra bir müddət uzanmayın.
- * Telefonun enerjisi 1 və ya 2 xətt qalıbsa, ondan istifadə etməyin. Çünki bu zaman telefonla danışanda radiasiya 1000 dəfə artıq təsir göstərir.
- * Size istidirsə, dirsəklərinizi soyuq suya salın.
- * Ayaqlarınız yorulmuşsa, sərin su ilə yuyun, sonra dəbənlərinizə krem çəkin və dəbandan dizə qədər masaj edin.
- * Su çox içməyin - daha çox tərləyəcəksiniz, isti çay, ya da meyvə şirəsi susuzluğunuzu daha yaxşı yatırıdır.
- * Dəri qış ərzində bir qədər solur və təravətini itirir, bunun qarşısını almaq üçün çiməndə dərinizi bərk sürtmək və gah soyuq, gah da isti duş qəbul etmək lazımdır. Bu, qan dövranını yaxşılaşdırır və solğunluğu aradan qaldırır.
- * Əlləriniz çox kobudlaşmış, dırnaqlarınız sınmışsa, qızdırılmış günəbaxan yağına 10-15 dəqiqə saxlayın. Sonra əllərinizi yumayın, ancaq əsgilə silin.

Araqın insan üçün ölümcül dozası

"Araqdan müntəzəm istifadə edilməsi orqanizmin ümumi tükənməsinə, şəxsiyyətin degradasiyasına gətirib çıxarır. Spirtli içkidən müntəzəm istifadə edilməsi zamanı artıq bir aydan sonra intellektin qismən pozulması baş verir".

Bu barədə Moskva Dövlət Maarifləndirmə Universitetinin müəllimi, cərrah Aleksandr Umnov bildirib. Məlumatı "Rg.ru" nəşri yayıb.

Qeyd edilir ki, hər gün araqdan istifadə edilməsi ilk növbədə beyin və onun bütün bölmələri üçün öldürücüdür, çünki etanol neyromediatorların işini pozur.

"Araq bu və ya digər dərəcədə hər bir orqana güclü təsir edir. Ondan müntəzəm istifadə edilməsi orqanizmin ümumi tükənməsinə, habelə şəxsiyyətin degradasiyasına gətirib çıxarır", - həkim xəbərdarlıq edib.

Bəs araq orqanizmə necə təsir edir? Əgər yüksək faizli alkoqoldan istifadə edilsə, artıq bir neçə aydan sonra psixika və emosiyalarla bağlı problemlər, nitqin və eşitmənin pozulması meydana çıxacaq. Görmə pisləşəcək, koordinasiya ilə bağlı problemlər, başgicəllənmə və baş ağrıları baş verəcək. Həm də tromboz və insult riski artacaq. Tədricən hormonal, dofamin və qamma-amin-yağ turşusu sistemlərinin işi pozulur. Daha sonra beyin toxumalarının distrofiyası, hidrocefaliya, ensefalopatiya inkişaf edir, bu da psixozun yaranmasına gətirib çıxara bilər. Tünd alkoqoldan ürək əziyyəti çəkdiyindən taxikardiya, ritmin pozulması baş verir, orqanın toxumalarının distrofiyası artır.

Araqdan müntəzəm istifadə edilməsindən üç-altı aydan sonra qaraciyər və mədə-bağırsaq yolu dağılır. Tədricən qaraciyərin piylənməsi baş verir və siroz inkişaf edir. Mədəaltı vəzin toksinlərlə zəhərlənməsi pankreatitə və sonradan pankreonekroza gətirib çıxarır. Mədəaltı vəzin toxumalarının ölməsi nəticəsində qidanın həzmi pozulur və şəkərli diabet inkişaf edir.

Həkimə görə, bir saat ərzində bir litr araq içmək ölümcül dozadır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500